Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Советининг ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● 7 май 1969 йил чоршанба ● № 106 (14.289). ● Баҳоси 2 тийин.

БУГУН РАДИО КУНИ

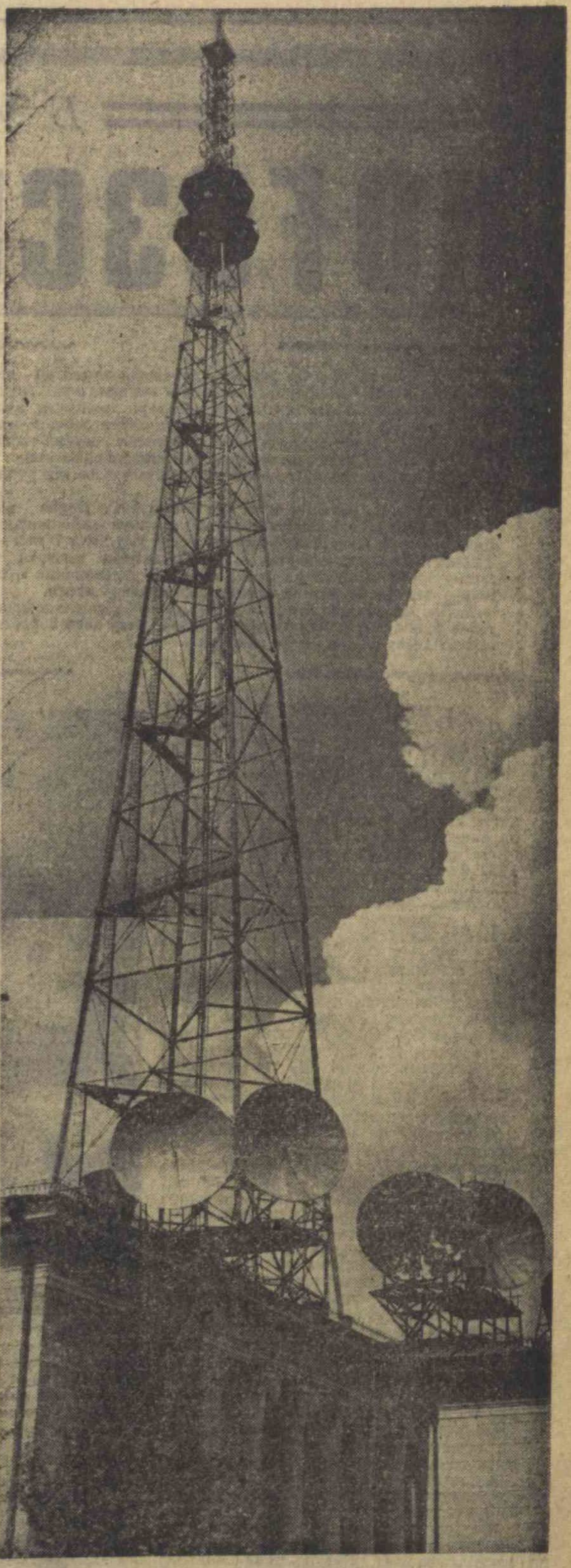

Тошкент телемаркази. «Ойнаи жаҳон»га жон бағишловчи антенна...

И. Глауберзон фотоси.

ПАХТАКОР ВА МЕХАНИЗАТОР ЎРТОҚЛАР!

Чигит экишнинг энг қулай агротехника муддати ўтиб боряпти. Экишни тезроқ тугаллайлик. Барча майдонда уруғни текис ва соғлом ундириб олайлик. Кўчат бут, гектарлар тўлиқ бўлсин. Чигит униб чиққан майдонларда ғўза парваришини бошлаб юборингиз. Экинни ёшлигида озиқлантиришга алоҳида эътибор беринг.

АЗАМАТ ҒАЛЛАКОРЛАР!

Бу йил республикамизда бир ярим миллион тонна дон етиштирилиши керак. Олинган ана шу юксак социалистик мажбуриятни бажариш учун курашайлик. Ғаллани суғориш, бегона ўтлардан тозалаш, озиқлантириш ишларини кучайтирингиз.

КОЛХОЗ НАМУНАЛИ УСТАВИ ДЕҲҚОНЛАР МУҲОКАМАСИДА

МУЛОҲАЗАЛАРИМИЗ

Мамлакатимиз ишчилар синфи колхозларни қишлоқ хўжалик техникаси билан тобора кўпроқ қуроллантирмоқда. Хилма-хил минерал ўғитлар ва химикатлар етказиб бермоқда. Колхозчиларнинг ҳам меҳнатга бўлган иштиёқи ошиб боряпти. Деҳқончилик ва чорвачилик маданияти юксаляпти. Қишлоқларда олий маълумотли агрономлар, зоотехниклар, ветеринария врачлари ва бошқа мутахассислар йил сайин кўпайиб боряпти. Натижада экинлардан мўл ҳосил олиняпти, чорва моллар туёғи кўпайиб, маҳсулдорлиги ошяпти. Экономика йилдан-йилга мустаҳкамланаётир. Колхозчилар маданий ва фаровон ҳаёт кечирмоқдалар.

Масалан, колхозимизни олайлик. Хўжалигимиз ўтган йили 1450 гектар ернинг ҳар гектаридан 25,8 центнердан ҳосил олди. Давлатга 3746 тонна пахта сотдик. Колхозимиз бундан бир миллион 590 минг сўм даромад қилди.

Колхозларнинг бу катта муваффақияти қишлоқ хўжалик артелининг намунали устави лойиҳасида тўла ифодалаб берилган. Колхозчиларнинг кенг муҳокамасига тақдим этилган колхоз устави лойиҳаси деҳқонларимизни бениҳоя қувонтирмоқда. Пахтакорларимиз бу лойиҳани ўқиб ўрганмоқдалар, йиғилишларда, суҳбатларда фикр-мулоҳазаларини билдирмоқдалар. Ердан фойдаланишдаги камчиликларимизни очиқ-ойдин айтмоқдалар.

Тўғри, республикамиздаги барча хўжаликлар сингари колхозимизда ҳам экин майдонлари янги ерлар ҳисобига кенгайиб боряпти. Алмашлаб экиш схемасини кенгайтириш мақсадида бу йил Тайфун массивидан 100 гектар қўриқни қишлоқ хўжалик оборотига киритмоқдамиз. Тажрибали пахтакор Камол Қаюмов бошчилигида янги ерда махсус бригада ташкил этганмиз. Бу — яхши, албатта. Лекин ёмон томони шундаки, биз қўриқ очишга кўпроқ қизиқяпмиз-у, илгари суғориб келинган ерларнинг тақдири ҳақида етарли қайғурмаяпмиз. Кўп харажат бўлишидан чўчиб, деҳқончилик учун нобоп участкаларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга дуруст эътибор бермаяпмиз. Бунинг натижасида ана шундай ерлар қўриққа айланиб қоляпти. Кейинги 12-15 йил ичида 50 гектардан кўпроқ пахта майдони ишдан чиқиб қолди.

Бундай камчиликлар республикамиз, шу жумладан, областимиз ва районимиздаги бошқа колхозларда ҳам учраб туради. Эндиликда бу хато ва камчиликларга сира йўл қўймаслигимиз, намунали устав лойиҳасида кўрсатилганидек катта бойлик ҳисобланган ҳар бир қарич ердан оқилона фойдаланишимиз, экин майдонларининг қўриққа айланиб қолмаслиги учун ерларнинг мелиоратив ҳолатини муттасил яхшилаб боришимиз керак. Биз бундан кейин шундай қиламиз.

Колхозимизда чигит экиш поёнига етай деб қолди. Уруғ ерга эрта муддатларда тушган карталарда яшил квадратлар ҳосил бўлди. Ана шундай жойларда ғўзанинг дастлабки парвариши бошлаб юборилди. Биринчи культивация кўндалангига ўтказиляпти. Шу тариқа деҳқонларимиз бу йил ҳар йилдагидан ҳам мўл ҳосил етиштириш учун пухта замин яратмоқдалар. Пахтакорларимиз колхозчиларнинг ноябрь ойида Москвада бўладиган Бутуниттифоқ учинчи съездини ҳар гектар ердан 33,5 центнердан хирмон кўтариш, давлатга камида 4200 тонна пахта сотиш ҳақида берган ваъдасининг устидан чиқиш билан кутиб оладилар, В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб меҳнат совғаси билан нишонлайдилар.

Ҳ. РАЖАББОЕВ,
Наманган область, Уйчи районидаги Ленин номли колхоз раиси.

СЎЗ ТАЖРИБАКОРЛАРГА

БИЗНИНГ СУҲБАТ

ЕР, ВИЛТ ВА МЕҲНАТ

АНДИЖОН ОБЛАСТЬ ХЎЖАОБОД РАЙОНИДАГИ «ЛЕНИНГРАД» КОЛХОЗИНИНГ РАИСИ ХОЛМУҲАММАД ЖЎРАЕВ ҲИКОЯ ҚИЛАДИ

◆ ◆

Очиғини айтганда, бундан бир неча йил илгари алмашлаб экиш издан чиқиб кетган эди. Шунинг оқибатида катта-катта майдонлар вилт билан касалланган бўлса ажаб эмас. Чунки бир майдонга ҳадеб бир хил экин экилаверса, ер орикланиб кетади, тупроқнинг структураси бузилади. Бинобарин, ҳосилдорлик ҳам камаяди.

Кейинги вақтларда вилтни йўқотиш тўғрисида жуда кўп гап-сўзлар бўляпти. Ҳар ким ўз фикрини билдиряпти. Олимларимиз жуда катта ишлар қилишяпти. Бободеҳқон эса кўп йиллик тажрибаларига асосланиб, вилтга қарши кескин кураш олиб бормоқда. Хўш, биз нима қиляпмиз?

Колхозимизда экин экиладиган майдонлар 2000 гектарни ташкил этади. Шундан 1500 гектари пахтазор. Қолганларига сабзавот экамиз, 120 гектар боғимиз, узумзоримиз бор. Беда ва маккажўхори майдони 250 гектарни ташкил этади. Хуллас, ҳар бир гектар ер ҳисобда.

Маккажўхоридан ҳар йили икки марта ҳосил олишга одатланиб қолганмиз. Кузда арпа экиб, гектаридан 30-36 центнердан ҳосил кўтарилмоқда. Бундан ташқари гектар бошига 50-60 центнер сомон олиняпти. Арпа 1 июнга қадар ўриб-йиғиб олинади ва ўрнига маккажўхори экилади. Маккажўхори 20 сентябрга қадар саранжом-сариштаrange қилинади.

Иккита пахтачилик бригадаси 300 гектар майдонда пахта-сабзавот алмашлаб экяпти. Тағин учта бригада 250 гектар ерга пахта — маккажўхори-арпа алмашлаб экади. Ҳозир 950 гектар пахта майдонида 9 далали алмашлаб экиш ни қўлланяпмиз.

1500 гектар ерга чигит экамиз, дедик. Шуни алоҳида таъкидлашга тўғри келадики, пахта майдонларининг ҳаммаси вилт билан зарарланган. Вилтни йўқотиш учун деҳқонларимиз жуда катта тадбирларни оғишмай амалга оширмоқдалар. Аввало, вилт билан кўп зарарланган майдонларни кузда ҳайдамайдиган бўлдик. Қиш бўйи, баҳорга қадар ана шу ерларнинг ҳар гектарига 200 тоннадан тупроқни гўнгга аралаштириб соляпмиз. Сўнгра баҳорда эгат олиб суғорамиз. Шундан кейин 40 сантиметр чуқурликда ҳайдаймиз. Бунинг натижасида ерга солинган гўнг ағдарилиб, тупроққа аралашиб кетади.

Иккинчи йили ана шу ерларни 30 сантиметр, учинчи йили эса 25 сантиметр чуқурликда ҳайдаймиз. Шу уч йил ичида бу майдонларга алмашлаб экиш навбати келиб етади. Ҳусанбой Имолиддинов бошлиқ бригада худди шу тадбирларни амалга ошириб, ўтган йили 110 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 43 центнердан, Парайдин Исоқов бригадаси 42 центнердан пахта етиштирди.

Вилтни йўқотишнинг жуда кўп йўллари бор. Биз ана шу йўлларни иш жараёнида қидириб топяпмиз. Тупроқ структурасини яхшилаб, унда чириндини кўпайтириш мақсадида ҳар йили сентябрь ойининг охирларида машина терими олдидан пахтазорга арпа сепилади. Ҳар гектар ерга 150-200 килограммдан уруғ сепишга тўғри келади. Пахта териш агрегатлари ишга тушганида бу уруғ ерга кўмилади. Апрель ойининг биринчи ярми охирларида арпанинг бўйи 1-1,3 метрга етади. Бу майсаларни ўриб олиб, чорва молларга едирамиз. Ҳар гектардан 250 центнердан майса ўрилади. Арпа майсалари баҳорда озиқлантирилади. Гектар бошига 150 килограмм азотли ва 300 килограмм фосфорли ўғитлар солинади.

Бу, биринчидан, арпа майсаларини тез ўстирса, иккинчидан тупроқда озуқа моддаларининг кўпайишига имкон беради. Арпа ўриб олингандан кейин, шу ерларга чигит экилади. Бунинг яхши томони шундаки, арпа ҳар гектар ерда 20-25 тоннадан чиринди қолдиради. Натижада вилт анча камайди.

Вилтни йўқотишнинг агротехникаси ҳам бор. Ғўза қатор ораларини биринчи ва иккинчи марта культивация қилаётганда тракторлар секин юргизилади, культивация чуқур ва кенг ўтказилади. Кунлик культивация нормаси ҳар бир механизаторга 4-5 гектар қилиб белгиланади. Бунинг натижасида ғўза илдизлари кенг ёйилгунча қатор ораларини 1-2 марта культивациядан чиқариб оламиз.

Шундан сўнг культивация саёз ўтказилади, наральниклар ҳам торайтириб қўйилади. Ғўза илдизларига зарар етказмаслик мақсадида шундай қилинади. Вилт тарқалган ерлардаги ғўза тўрт марта озиқлантирилиб, тўрт марта суғорилади. Ўтган йили ҳам худди шундай бўлди. Ғўзалар суғориш олдидан озиқлантирилди. Экиш билан бир вақтнинг ўзида гектарига 35 килограммдан азотли ва 40 килограммдан фосфорли ўғитлар солинди.

Ғўза қатор оралари биринчи марта парвариш қилинаётган пайтда ҳар гектар ерга 200 килограммдан азотли ўғит ва 400 килограммдан қўй қийи берилади. Июнь ойининг охирларида гектарига 250 килограммдан азотли ўғит ва 400-500 килограммдан гўнг солинади. Ғўзани озиқлантиришни июль ойининг иккинчи ярми бошланишига қадар асосан тамомлаймиз. Ўшангача гектарига яна 300 килограммдан минерал ўғит ва 400-500 килограммдан гўнг солинади.

Шу тадбирларимиз туфайли ўтган йили ҳар гектар ердан 31,5 центнердан пахта топширдик. Илғор бригадалар бундан ҳам юқори ҳосил олинишига эришдилар.

Биз бундан буён ҳам вилтни йўқотиш тадбирларини дадиллик билан амалга ошира борамиз. Бу йил 1500 гектар майдоннинг ҳар гектаридан пландаги 31,5 центнер ўрнига 33 центнердан «оқ олтин» сотамиз. Пахтанинг қарийб 60 проценти машинада териб олинади.

Бу йил ҳам деҳқончилик агротехникасининг муҳим кўрсатмаларига қатъий амал қилмоқдамиз. Чигит экишни асосан тугалладик. Ҳозир ғўза парвариши қизғин кетяпти. Культивация, ўғитлаш, суғориш даврларида, умуман ҳосил етиштиришдаги барча ишларни бажариш жараёнида ернинг унумдорлигини ошириш, вилт касаллигини камайтириш ва йўқотиш юзасидан зарур тадбирларни изчил амалга ошираверамиз.

КУЛЬТИВАТОРЛАР ИШГА ТУШДИ

Бўз районининг механизаторлари Андижон областида биринчи бўлиб чигит экишни тамомладилар. Қарийб ўн тўрт минг гектар майдоннинг ҳаммасига чигит экиш билан айни маҳалда ўғит солиб кетилди, чигит суви бериш учун чуқур эгатлар олинди.

Экиш тугаллангач дала ишлари тўхтаб қолгани йўқ. Экиш агрегатлари ўрнига механизаторлар тракторларга культиваторларни осиб, ғўза қатор ораларини ишлашга киришдилар.

(ЎзТАГ).

«СЎХ» ЧОРВАСИ

Олой тизма тоғлари этагида жойлашган Фарғона областидаги «Сўх» совхози чорвачиликда ҳам салмоқли ўрин эгаллайди. Унинг кенг яйловларида бўлсангиз, ленинча вахтада туриб ишлаётган меҳнат аҳли билан гаплашсангиз, жуда катта тадбирлар амалга оширилаётганлигини кўриб қувонасиз.

Мана, Утак яйлови... Бирибири билан қўлтиқлашиб ётган бепоён адирлар кўм-кўк майса билан қопланган. Боягина ёғиб ўтган баҳор ёмғиридан кейин лолалар очилган. Гўё ҳаммаёққа чўғдек ёниб турган қип-қизил гиламлар тўшаб ташлангандек...

Яйловга боқамиз. Чўпон лабидан таралаётган ёқимтой най овозига ўтлаб юрган қўй-қўзилар майин маърашиб жўр бўлишяпти, осмонда парвоз қилиб юрган лочинлар оҳистагина қанот силкитиб тоғ чўққилари устида айланиб юрибди. Оппоқ қор билан қопланган юксак қоялар қуёшнинг нурида товланиб жимирлайди, кўзни қамаштиради. Тоғ шаббадаси яйлов узра қулоч ёйиб елади. Яйловда ҳаёт бамисоли булоқдек мавж уради.

— Бу ерга кўчиб келганимизга анча бўлди, — деди Ленин номли бўлим партия ташкилотининг секретари Жамолиддин Додакаримов, — 4 та отардаги совлиқлар қўзилаяпти. Кўплаб эгиз оляпмиз. Айниқса, бош чўпон Мирзабек Султоновнинг ҳиммати баланд. У ҳар юз бош совлиқдан 115 тадан ошириб соғлом қўзи олди.

Бўлим партия ташкилоти секретарининг айтганича бор. Ҳамма отарларда қўзилатиш ниҳоясига етай деб қолган. Маҳмуджон Ашуров, Шодибой Калонов сингари чўпонлар жун қирқимини ҳам бошлаб юборишди.

Фермаларда қўйлардан жун қирқиб олиш яхши уюштирилганлигини алоҳида таъкидлаш керак. Қўйлар махсус ҳовузларда иссиқ сувда чўмилтирилиб, сўнгра бетон ётқизилган ариқчадан суздириб ўтказилади. Сўнгра жуни қирқилади. Бундай қилиниши жуннинг тоза ва сифатли бўлишини таъминламоқда. Жун қирқими устидан бош зоотехник Ф. Мадраҳимов назорат олиб боради.

Бўлим чорвадорлари Самарқанд область, Нурота районидаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли «Нурота» наслчилик совхозининг бош чўпони Зиёд Турдиевнинг «Чорвадор, касбингни шарафла!» сарлавҳали мақоласини газетада ўқиб кенг муҳокама қилишяпти. Шу муносабат билан улар ўз устларига янги мажбуриятлар олишган. Мавсум охирига қадар ҳар 100 бош совлиқдан 115 тадан қўзи олинади, ҳар бир қўйдан 2,5 килограммдан жун қирқилади.

«Сўх» совхози чорвадорлари ўзларининг ана шу муваффақиятларини доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллик юбилейига совға деб ҳисоблайдилар.

С. ДЕВОНАЕВ.

ШОЛИ ЭКИШ КУНДАЛИГИ

Республика областларида шоли экишнинг бориши тўғрисида 1969 йил 6 майга бўлган

МАЪЛУМОТ
(гектар ҳисобида)

Областлар	Экиш плани	Экилган майдон
Тошкент	9700	2
Сирдарё	5920	—
Фарғона	2509	260
Наманган	4342	5
Андижон	4729	113
Самарқанд	1899	10
Бухоро	1000	—
Сурхондарё	4552	40
Хоразм	6490	—
ҚҚ АССР	16805	540
Республика бўйича:	57946	970

А. Н. КОСИГИННИНГ ҲИНДИСТОНДА БЎЛИШИ

ДЕҲЛИ, 6 май. (ТАСС). СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин бугун эрталаб Ҳиндистон республикаси президенти лавозимини ижро этаётган В. Гири ҳузурига ташриф буюрди.

А. Н. Косигин дўстона суҳбат вақтида В. Гирига унинг фаолиятида муваффақиятлар тилади.

Суҳбатда СССР Министрлар Совети Раиси А. Н. Косигиннинг ҳамроҳлари — СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. П. Георгадзе, ташқи ишлар министрининг ўринбосари Н. П. Фирюбин, СССРнинг Ҳиндистондаги элчиси Н. М. Пегов ҳозир бўлдилар.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИДАН

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети коллективлаштириш ҳаракатининг ветеранларидан бири, Фарғона область, Риштон районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси, Совет Иттифоқи Қаҳрамони Мамадали Топиболдиевнинг фожиона ҳалок бўлганлигини чуқур қайғу билан маълум қиладилар.

БУКА районидаги «Гулистон» колхози аъзолари бу йил ҳар гектар ердан 35 центнердан «оқ олтин» етиштириш учун курашмоқдалар. Хўжаликда чигит экиш тугалланди ва уруғ бир текис ундириб олинмоқда. Илғор бригадаларда ғўза парвариши кучайтириб юборилди. Штатсиз фотомухбиримиз Ф. Лутфуллаев олган бу суратда илғор механизаторлардан И. Ҳайдаров (чапдан): И. Сарибоев ҳамда колхоз раиси И. Ҳайдаров ўртоқларни ва ўнгдаги суратда ғўзани культивация қилиш пайтини кўриб турибсиз.

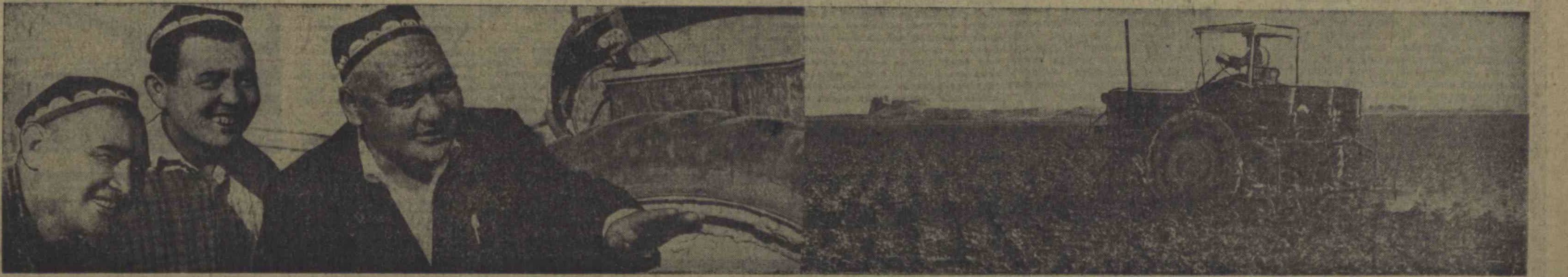

БУГУН — РАДИО КУНИ

ҚОҒОЗСИЗ ВА МАСОФАСИЗ ГАЗЕТА

Биз фан ва техника мислсиз даражада юксалган даврда яшамоқдамиз. Бир авлод кишилари кўзи ўнгида инсониятнинг минг-минг йиллар давомида орзу қилиб келган ширин хаёллари ҳақиқатга айланмоқда. Инсон гениййси кашф этган ана шу буюк ютуқлардан бири, сўзсиз, радио ва телевидениедир. Дарҳақиқат, ҳозирги кунимизни уларсиз тасаввур қилиш қийин. Эндиликда радио ва телевидение кишиларимизнинг кундалик ҳаётига чуқур сингиб кетди, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашнинг қудратли воситасига айланди.

Маълумки, радиони буюк рус олими А. С. Попов кашф этган эди. 1945 йили шу улуғ кашфиётнинг 50 йиллиги нишонланди ва СССР Халқ Комиссарлари Советининг қарори билан ҳар йили 7 май — Радио куни сифатида байрам қилинадиган бўлди. Бу байрам ҳозирги кунимизга келиб ҳамма алоқа тармоқлари ҳамда радио ва телевидение ходимлари фаолиятининг ўзига хос кўриги ва намойишига айланиб кетди.

Биз шу тантанали кун олдидан республикамиз алоқачилари ва радио-телевидение ходимлари ҳузурида бўлиб, улар олиб бораётган шарафли ва сермашаққат ишлар билан танишдик.

РЕПОРТАЖ

БИРИНЧИ сўзни Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Радиоэшиттириш ва телевидение Давлат комитетининг раиси ўртоқ У. Ё. ИБРОҲИМОВ бошлаб берди.

— Ўзбекистон радиоси чиндан ҳам катта тараққиёт йўлини босиб ўтди. Буни аниқроқ тасаввур қилиш учун қисқа бўлса ҳам тарихга мурожаат этайлик. 1927 йил февралида Тошкентда биринчи радио эшиттириш бошланди. Бу эшиттиришларни Тошкент ва унинг яқин атрофидаги ерлардагина тинглаш мумкин эди. Орадан икки йил ўтгач, биринчи радиогазета чиқарилди ва бу эшиттиришни Помир, Хоразм, Қорақалпоғистон АССР ва Ўрта Осиёнинг бошқа районларида ҳам эшита бошладилар. Ўзининг илк қадамини ана шундай кичик бир базада бошлаган Ўзбекистон радиоси 42 йил ичида ниҳоятда юксалди, такомиллашди. Бу ютуқлардан ажабланмаса ҳам бўлади. Чунки радио тараққиёти республикамизнинг техника ва маданий жиҳатдан ғоятда ўсиши билан чамбарчас боғланган ҳолда, зарурий ва қонуний равишда амалга ошди. Ҳозирги кунда Тошкентдан бериладиган бир кунлик эшиттиришларнинг умумий ҳажми 33 соатни ташкил этади. Бу ҳисобга Москвадан олиб бериладиган эшиттиришлар кирмайди. Тошкент радиоси эшиттиришларни ўн бир тилда олиб бормоқда. Тошкент овозини бутун дунё эшитяпти, десак муболаға қилмаган бўламиз. Ер шарининг турли бурчакларидан бизга келаётган хатлар бу фикримизнинг далилидир. Биз ҳозирги кунда 45 мамлакатдан хат-хабарлар оляпмиз. Болгария, Бирма, Бразилия, Иордания, Ироқ, Судан, Франция, Туркия, Япония, Чили, Цейлон ва бошқа мамлакатлар ана шулар жумласига киради. Дунёнинг турли ерларида яшовчи радио эшитувчилар бизга йўллаган мактубларида тинчликнинг метин посбони бўлган севикли Ватанимизга беқиёс ҳурмат ва эҳтиром билан қараётганларини изҳор қилмоқдалар.

Республика радио ва телевидениесининг техника базаси тўхтовсиз такомиллаштирилмоқда. Бутун хонадонларни радиолаштиришга йил сайин катта аҳамият бериляпти. Ҳозир Ўзбекистонда 2 миллион 700 мингдан ортиқ радиоприёмник ва ретрансляция нуқтаси ишлаб турибди. Республикамизнинг 9 областида радио эшиттириш комитетлари мавжуд. Хоразм области ва Қорақалпоғистон АССРда эса телевидение студиялари ҳам бор. Ўзбекистоннинг 91 районида махсус радио редакциялари ташкил этилган, улар маҳаллий шароитни ҳисобга олган ҳолда оператив эшиттиришлар уюштириб турибдилар.

1966 йилнинг охирида замонавий янги радио уйи ишга туширилган эди. Лекин радио ва телевидение олдига қўйилаётган талабларнинг борган сари кучайиши уларнинг моддий-техника базасини янада юксалтиришни тақозо этмоқда. Шу мақсадда 5 программага мўлжалланган янги телемарказ қурилиши, телемарказ қошида эса кинокомплекс ҳамда кинога олиш базаларини вужудга келтириш кўзда тутилмоқда. Тошкент радио уйининг иккинчи навбати қурилишини тезлатиш, шунингдек область радио уйларини янада яхши шароитларга кўчириш масаласи ҳам ҳал этиляпти.

Биз юқорида, асосан, техник ва ташкилий масалалар ҳусусида тўхталиб ўтдик. Лекин радио ва телевидение ходимлари олдига партиямиз қўяётган асосий вазифа: янги инсон — коммунизм кишисини тарбиялашга иложи борича самарали ҳисса қўшиш масаласидир. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон радиоси ва телевидениеси редакциялари ишининг асосий мундарижаси коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодекси нормаларини, совет жамиятидаги янгича муносабатларни, Улуғ Октябрь ғалабаси ва социализм қурилиши учун курашган кишиларнинг ажойиб ҳаёт йўлларини, яхши анъаналарни, замондошларимизнинг ғоят бой маънавий қиёфасини очиб кўрсатишдан иборатдир.

Масалан, Тошкент телевидение студияси ишини олиб кўрайлик. Студияда доҳиймиз Владимир Ильич Ленин туғилган кунининг 100 йиллик тўйига бағишлаб махсус «Ленинномa программаси» ташкил этилди. «Ленинномa программаси»нинг жамоатчилик асосида тузилган советига тарих фанлари докторлари М. Ваҳобов, Х. Турсунов, фалсафа фанлари доктори Э. Юсупов ва бошқа йирик олимлар жалб этилган. Программа ўз ишини асосан уч йўналишда олиб боряпти. Биринчидан, доҳий ҳаёти ва революцион фаолияти ҳақидаги совет кино санъатининг нодир асарлари намойиш этилаётганини уқтириб ўтиш зарур. Программанинг иккинчи қисми «Ленинизм амалда» деб номланади. Бу эшиттиришларда Владимир Ильич Лениннинг орзулари Ўзбекистонда қандай амалга ошганлиги ва ошаётганлиги, республикамиз саноати, фан ва маданияти қанчалик юксалганлиги ҳақида ҳикоя қилинмоқда. Телевизион театр ҳам доҳий юбилейига муносиб совға ҳозирлади. «Володя Ульянов» номли тўрт қисмдан иборат телеспектаклни томошабинлар зўр мамнуният билан кутиб олдилар. Бу спектакль ульяновлар оиласи ва бу илғор оила фарзандларининг жўшқин революцион фаолиятлари ҳақида ҳикоя қилади. Телеспектаклнинг таъсирчан ва мароқли чиқишида СССР халқ артисти Сора Эшонтўраева, Ўзбекистон ССР халқ артистлари Саъди Табибуллаев, Сайфи Олимов, Зикир Муҳаммаджонов, Маҳсум Юсуповларнинг маҳорати жуда қўл келди.

Республика радио комитети адабиёт редакциясининг бир гуруҳ журналистлари (чапдан): О. Мухторов, Н. Эргашева, Б. Абдуллаев, Ж. Маҳмудов ва Т. Йўлдошев. «Ленинномa» радиожурналининг навбатдаги сони муҳокама қилиняпти.

Радио уйи марказий аппаратхонасининг навбатчи инженери М. Мирмаҳмудов иш устида. У шу касбда 20 йилдан ортиқ хизмат қиляпти.

Ёки радио редакцияларининг ишини кўрайлик. Бунда ҳам жаҳон пролетариатининг буюк доҳийси В. И. Ленин юбилейига тайёргарлик мавзуси эшиттиришларда асосий ўринни эгаллайди. Бундан ташқари «Идеология ва ҳаёт», «Коммунистик ахлоқ ва тарбия ҳақида», «Болалар ҳақида катталар учун», «Оила ва мактаб» каби циклли материаллар ҳам намунали ва изчил равишда бериб борилмоқда...

БИЗ муҳташам Радио уйидан чиқиб, Тошкент телевидение студиясига қараб йўл олдик. Студиянинг бош инженери Абдужалил ТЎЛАГАНОВни иш устида учратдик. У видеомагнитофон аппаратхонаси ходимларига шошилинч топшириқ бераётган экан.

— Телевидение асримизнинг чинакам мўъжизаси! — деди у. — Битта кичик уйда бўлаётган сир-синоатлар ўн минглаб хонадонларда кўриниб, эшитилиб турса — бу мўъжиза эмасми! Уйда маза қилиб чой ичиб ўтириб... масалан, «Пахтакор»нинг ўйинини томоша қилиш ёки Венани, Стокгольмни, Берлинни... қўйингки, минг-минглаб чақирим узоқдаги жойларни кўриб, дам олиш... Булар ҳатто эртакларда ҳам айтилмаган.

Биз бош инженер ҳамроҳлигида студиянинг ҳамма аппаратхоналарига бирин-кетин кириб чиқдик. Кенг павильонда янги телефильм репетицияси кетяпти. Ўзбек телестудияси ходимлари «Майсаранинг иши» драмасини Бутуниттифоқ миқёсида кўрсатиш учун қизғин тайёрланаётган эканлар. Телевизор кўриб ўтирганингда бутун воқеалар ўнғайгина кечаётганга ўхшайди. Аслини олганда-чи... Ҳар бир ҳаракат учун артист неча-неча марталаб машқ қилади, ўзи ижро этаётган ролига иложи борича қалбини, бутун вужудини қўшишга интилади. Мана, ҳозир ҳам худди шундай бўляпти. Майсара ролини ўйнаётган Ўзбекистон ССР халқ артисти Марям Ёқубова ўз ҳаракатини қайта-қайта такрорлайди. Спектаклни саҳналаштираётган студиянинг бош режиссёри Маҳкам Маҳамедов эса жиддий ижодий изланишлар билан банд.

— Республикамиз телевидениесининг уфқлари жуда кенг, — деб давом этди А. Тўлаганов. — Ҳозир студиямиз энг яхши аппаратуралар билан, телетехниканинг сўнгги ютуқлари билан таъминланган, телекамералар, узатув аппаратуралари комплексининг ҳаммаси янги. Яқин келажакда беш программага ўтиш мўлжалланяпти. Улардан биттасини рангли телевидение эгаллайди. Бултур янги телемарказни ишга туширдик. Ҳозир яна замонавий, қулай аппаратхона қуряпмиз. СССРдаги энг узун телевизион кабель ҳисобланган Москва — Тошкент «ойнаи жаҳон кўприги» борган сари такомиллашиб, нуқсонсиз ишлаяпти. Ҳозир эшиттиришларда видеомагнитофон кенг қўлланиляпти. Ўтган йили олган янги видеомагнитофон агрегати бу соҳадаги ишларимизни такомиллаштириш имконини берди. Биз ҳозир кўрсатувларнинг асосий қисмини видеомагнитофон орқали берилиши учун ҳаракат қиляпмиз. Бу эса кўрсатувлар сифатини яхшилайди, элга манзур бўлган программаларни қайта-қайта намойиш этиш имконини беради. Яқин орада ҳозирги замон техникаси билан қуролланган янги кинокомплекс ишга тушади. Телефильмлар студиясида ўнлаб ҳужжатли, бадиий фильмлар яратилади. Маданият арбобларининг чиқишлари нурли лентааларга абадий муҳрлаб қўйилади. Ҳозирнинг ўзидаёқ Тошкент телевизион фильмлари мамлакат студияларида муваффақият билан намойиш қилинмоқда.

Янги қуриладиган улкан телестудия комплекси эса эшиттиришлар ва кўрсатишлар сифатининг янада мукаммаллашиши ва бойишига олиб келади.

ТОШКЕНТ телестудиясининг эшиттириш ва кўрсатишларини ҳозир фақат Иттифоқимизда эмас, балки бир қанча Европа мамлакатларида ҳам томоша қилмоқдалар. Бу ҳақда бизга Тошкент Давлат университетининг ўқитувчиси, телестудия ходими Анвар КАРИМОВ қуйидагича ҳикоя қилиб берди:

— Шу йилнинг апрель ойида 100 йиллик юбилейи нишонланган таниқли рус олими, электрон-телевидениенинг асосчиси Б. Л. Розинг, яқин келажакда узоқ-узоқ қитъаларни уловчи, олис юлдузлар ва океанлар қаърини кўз олдимизга жуда яқин келтириб берувчи ихтироларнинг гувоҳи бўламиз, деган эди. Совет тузуми даврида олимнинг бу юксак орзулари тўла рўёбга чиқди. Ҳозирги кунимизда халқаро телевизион системаларнинг ишлаб турганлиги, совет космик кемаларидан уюштирилаётган ажойиб репортажлар, Иттифоқдош республикалар, қардош социалистик мамлакатлар телестудиялари билан программа айирбошлаш, турли телевизион фестиваллар — бунинг ёрқин мисолидир.

1965 йил охирида Москва — Тошкент радиорелесининг очилиши ўзбек телевидениесини Иттифоқ марказий телевидениеси билан улади. Орадан кўп ўтмай, 1966 йил январида Тошкентда Ҳиндистон ярим оролига тинчлик келтирган тарихий Декларация имзоланаётган дақиқаларда бу воқеани Осиё, Европа ва Америка қитъасидаги неча юз миллионлаб кишилар кузатиб турдилар.

Иттифоқ экранида ижодий ҳисоботлар билан чиқиб, тайёрланган программани ўткир дидли ва талабчан томошабинларга манзур этиш Тошкент телестудияси ходимларидан катта меҳнат, иқтидор, ғайрат-ташаббус талаб этарди. Ўзбек тележурналистлари бунинг уддасидан чиқа олдилар. 1967 йилдан бошлаб Тошкент телестудияси Москва программасига мунтазам уланиб турадиган бўлиб қолди. Ўз эшиттиришлари билан Москвага чиқадиган 150 дан ортиқ студиялар ичида биз олтинчи ўриндамиз.

Москва телевидениеси орқали Тошкент телестудияси тайёрлаган ижтимоий-сиёсий ва адабий-драматик, музикали эшиттиришлар, айниқса, муваффақиятли ўтмоқда. Тошкентда революцион воқеалар бўлиб ўтган қадамжолар, «СССР халқлари атласи» туркумидан Ўзбекистоннинг пахтачилик, экономика, фан ва маданият соҳаларидаги равнақига бағишланган махсус эшиттириш, Алишер Навоийнинг 525 йиллиги олдидан телетеатрнинг «Лайли ва Мажнун», «Фарҳод ва Ширин» спектакллари, Ҳамзанинг «Холисхон»и, Самарқанднинг Регистон майдонидан олиб кўрсатилган репортаж ва бошқа ранг-баранг лавҳалар марказий телевидение бадиий кенгашларида ижобий баҳо олди. Бу хилдаги эшиттиришларда республикамизнинг совет тузуми даврида саноат, қишлоқ хўжалиги, қурилиш, фан, маданият, маориф соҳасида эришган муваффақиятлари турли телевизион формаларда ҳикоя қилиб берилмоқда.

Биз Москва орқали Европадаги социалистик мамлакатларни бирлаштирувчи «Интервидение» системасига ҳам уланмоқдамиз. Ўзбек телевидениесининг махсус программаси Болгария Халқ Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Канада телевидениеси орқали ҳам муваффақиятли намойиш қилинди.

Ўзбек телевидениеси қардош, оға-ини халқлар ўртасидаги дўстлик алоқаларини мустаҳкамлаш ишига ҳам муносиб ҳисса қўшаётир.

РАДИО ва телевизорнинг ҳар бир хонадонга кириб боришида республикамиз алоқачиларининг ҳам ғоят катта ҳиссалари бор. Биз бу ҳақда сўзлаб беришни илтимос қилиб, Ўзбекистон ССР Алоқа министри ўртоқ В. И. ЙЎЛДОШЕВга мурожаат этдик.

— Ўзбекистон алоқачилари Владимир Ильич Ленин туғилган кунининг 100 йиллигига бағишланган социалистик мусобақада актив қатнашиб, 1968 йил ва 1969 йил I квартал планларини муваффақият билан адо этдилар, — деди ўртоқ В. Йўлдошев. — Қатор кабель, радиореле ва халқаро алоқа йўллари ишга туширилди. Республикамиз халқ хўжалигида радиоалоқаларнинг аҳамияти борган сари кучаймоқда. Министрликлар ва идоралар ихтиёрида ҳозир 2 минг радиостанция мавжуд бўлиб, улар ёрдамида республикамизнинг энг узоқ бурчаклари билан ҳам мустаҳкам алоқа ўрнатилган. Йил сайин уч программани қабул қилиб оладиган шаҳарлар сони ошмоқда. Республикамиз радио ходимлари Ҳиндистон ва Покистон ҳукумат бошлиқлари Халқаро йиғилиши вақтида радио ва теле алоқаларни жуда юқори даражада ташкил эта олдилар. Ҳозир Ашхобод — Тошкент — Фрунзе — Олмаота шаҳарлари ўртасида янги радиореле ўрнатилмоқда. Ана шундан кейин Ўрта Осиё республикалари ўртасида телепрограммалар алмашиш ва телефон алоқалари янада кенгаяди. Свердловск—Бухоро радиореле линияси ишга туширилгандан сўнг эса Ўрта Осиё республикалари Марказий телевидение программаларини Тошкентнинг ёрдамисиз ҳам қабул қилиб оладиган бўладилар, айни пайтда Қорақалпоғистон АССР ва Хоразм областидаги телестудиялар икки программа билан ишлай бошлайди. 350 метрли баланд янги теleminора қурилади. Бу эса ўз навбатида телевизион кўрсатишларнинг сифатини яхшилайди. Хуллас, кишиларимизни коммунистик руҳда тарбиялашдек олижаноб ишга республикамиз алоқачилари ҳам ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшаётирлар.

МАНА, қўлимизда «Совет Ўзбекистони»нинг Қашқадарё область мухбири П. ГАДОЕВ юборган хат. Унда Шаҳрисабз районидаги маҳаллий радиостанция фаолияти ҳақида тўхталиб ўтилади.

«Шаҳрисабз радио узели орқали маҳаллий эшиттиришлар ташкил этилганда, — деб ёзади мухбиримиз, — кўпчилик бунга ишончсизлик билан қараган эди. Лекин маҳаллий эшиттиришлар тезда район меҳнаткашларига ёқиб қолди. Ҳозир Шаҳрисабз районининг аҳолиси ҳафтанинг душанба, чоршанба ва жума кунлари соат 5 дан 30 минут ўтганда радио карнайлари ёнига келиб, «Шаҳрисабздан гапирамиз» деган сўзларни кутиб туришга одатланиб қолишган. Маҳаллий эшиттиришларни 28 радиоузел меҳнаткашлар хонадонига узатиб турибди. Шаҳрисабз район радио ташкилотчиси Майсара Ҳайдарова биз билан суҳбатда қуйидагиларни гапириб берди:

— Бизнинг эшиттиришларимиз 10 минут давом этади. Ана шу қисқа дақиқалар ичида ҳам радио тингловчиларга энг зарур воқеаларни ҳикоя қилиб бериш мумкин... Микрофонимиз орқали мактаб ўқитувчилари, мутахассислар, врачлар, қишлоқ хўжалиги, саноат корхоналарининг илғор ишчилари тез-тез чиқиб туришибди. Бундан ташқари, интернационал тарбия, ахлоқ-одоб, партия маорифи ўқувига оид темаларда ҳам хилма-хил эшиттиришлар ташкил этяпмиз. Шаҳрисабз халқ театри талантлари Худойқул Эргашев, Дилором Исмоилова, Шаҳрисабз медицина билим юртининг талабаси Меҳрихон Ашурова, талантли хонанда Ойдиной Хуррамоваларнинг чиқишлари, Халқаро хотин-қизлар байрами куни айлана стол атрофида «Ҳужум» бадиий фабрикасининг бир группа қизлари билан ўтказилган суҳбат ва эшиттиришлар тингловчиларда катта таассурот қолдиргани тўғрисида кўплаб хатлар олдик. Ана шундай махсус эшиттиришлар тингловчиларнинг талаби билан 20-30 минутга узайтирилди. Доҳиймиз В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллиги шарафига «Ленин ҳамиша барҳаёт» деган радиолекторий ташкил этдик. Ҳозиргача радиолекторийнинг бир неча эшиттиришлари бўлиб ўтди. Бу эшиттиришларда биринчи шанбаликнинг 50 йиллиги, Владимир Ильичнинг ҳаёти, революцион фаолиятига доир темаларда қизиқарли суҳбатлар уюштирилди.

Бугун Радио куни байрамида барча ҳамкасб дўстларга, радио тингловчиларга Шаҳрисабз меҳнаткашларининг қизғин саломини йўллаймиз».

* * *

«... Тўрткўл районидаги Димитров номли колхозда ишлайдиган механизатор Худойберган Машариповни ҳамма танийди. Худойберганнинг асли миллати рус, унинг исми Павел эди. Болалигида етим қолган Павелни Машарип оға ўз оиласига жон-дили билан қабул қилди. Ҳозир Худойберганнинг ўзи катта оиланинг бошлиғи... Кишиларимиз ўртасидаги мана шу олижаноб муносабатларни, уларнинг ёрқин қиёфасини очиб беришда радио журналистларининг хизмати катта...».

БУ хатни бизга Қорақалпоғистон АССРдаги мухбиримиз Р. ЕШИМБЕТОВ юборган. Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети радио эшиттириш ва телевидение комитети раиси ўртоқ М. ҚОЛИМБЕТОВ билан қилинган суҳбатда Автоном республика хушхабарчилари ва «ойнаи жаҳон» ходимлари олдида турган муҳим вазифалар ёритилади.

«Журналистларимиз, — дейди ўртоқ М. Қолимбетов мухбиримизга, — шу йилнинг биринчи август кунини «Республиканинг бир куни» деб эълон қилдилар. Ана шу куни юбилей вахтасида турган, қаҳрамонона ишларни забт билан амалга ошираётган кишиларимиз ҳаётининг жўшқин бир куни мароқ билан ҳикоя қилиб берилди. Бу ўзига хос радио-достонни меҳнаткашларимиз қувонч билан кутиб олдилар. Шу йилнинг кузида махсус радиофестиваль ўтказишни мўлжаллаяпмиз. Бу фестиваль «Ленинча оилада» деб номланиб, унда коммунизм қураётган кўп миллатли совет халқлари оиласида дадил қадам билан кетаётган Автоном республикамиз меҳнаткашларининг кўп қиррали ҳаёти, турмуши, меҳнатлари акс эттирилади.

Нукус телестудияси ҳақида гап кетганда эса «Олтин қўллар», «Ромашка», «Нукус» каби тележурналларнинг томошабинларга манзур бўлаётганини алоҳида уқтириб ўтиш ўринлидир. Биз яқиндан бошлаб телестудияда ўзбек ва туркман тилларида ҳам кўрсатиш ва эшиттиришлар бера бошладик. Бизнинг программамизни Туркманистон ССРнинг Тошовуз районидаги меҳнаткашлар ҳам тингламоқдалар. Нукус телевидениесининг эртанги куни янада порлоқ. 1970 йилда Автоном республика меҳнаткашлари икки программа бўйича кўрсатишларни томоша қиладилар...».

* * *

Коммунистик партиямиз радио ва телевидение ходимларининг олижаноб хизматларини ҳамма вақт юқори баҳолаб келмоқда. Партиянинг XXIII съездида КПСС Марказий Комитетининг Бош Секретари ўртоқ Л. И. Брежнев пропагандистлар, агитаторлар, журналистлар, телевидение, кино, радиотеатр ходимларини партиямизнинг чинакам олтин фонди деб атаган эди.

Дарҳақиқат, янги замон кишисини тарбиялашда идеология ходимлари, шу жумладан радио ва тележурналистларнинг ҳиссаси жуда ҳам катта. Партиямиз ва халқимиз қўяётган бу улкан вазифаларни амалга оширишда республикамиз радио ва телевидение ходимлари катта ишларни қилмоқдалар. Юқорида биз ана шу ишлар ҳақида қисқача тўхталиб ўтдик.

Доҳиймиз Владимир Ильич Ленин радиони қоғозсиз ва масофасиз газета, деб атаган эди. Бундан буён ҳам ана шу қоғозсиз ва масофасиз газетамиз янада узоқларга парвоз этсин, кишилар қалбига тинчлик, дўстлик, тараққиёт овозини янада чуқурроқ сингдираверсин.

О. УСМОНОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг махсус мухбири.

Куни кеча Тошкент телестудиясининг ижодий коллективи «Майсаранинг иши» драмасини Иттифоқ экранига тақдим этди. Ушбу сурат репетиция пайтида олинган эди (чапдан): оператор Н. Пересилнин, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист М. Ёқубова, Х. Саъдиев.

Ҳозир энг яхши телеспектакллар, кўрсатишлар видеомагнитофонга ёзиб олиниб, қайта кўрсатиляпти. Видеомагнитофон аппаратхонасининг смена инженери Н. Қодирова ҳозиргина ёзиб олинган лентани кўздан кечиряпти.

К. Глауберзон фотолари.

ТОШКЕНТ ОВОЗИГА МАФТУН БЎЛГАНЛАР

(Республикамиз радиоси адресига чет элликлар юборган хатлардан)

ШИРШОҲ (Афғонистон):

«Ҳурматли Тошкент радиоси редакцияси! Мен сизларга ушбу хатни ёзаётганимдан ғоят мамнунман.

Ленин — Россиянинг буюк доҳийси, Совет давлати мустақиллигининг курашчисидир. У мустамлака системасининг емирилиши ва эзилган халқларнинг бир кун бориб уйғонишига ҳамда уларнинг ҳар бири империализмга қарши курашга отланишига қаттиқ ишонган эди. Озодликнинг қадрини билган ҳар бир киши Ленинни севади ва қадрлайди».

ШАҲ НАВОЗ (Покистон):

«Мен Тошкент радиоси орқали ҳозиргина хушхабар эшитдим. Орбитага чиқарилган космик кемалар энг мураккаб программаларни адо этишибди, улар бир-бирига туташтирилгандан сўнг икки космонавт кемадан чиқиб, бошқа кемага ўтишибди. Бу мураккаб синовнинг муваффақиятли бажарилгани билан мен сизларни ва бутун совет халқини табриклайман, бундан буёнги ишларингизга ҳам худди шундай ривож тилайман».

КРИС ПИГОТТ (Канада):

«... Менга Тошкент қўлёзмалар кутубхонаси ҳақида берган материалингиз, айниқса, ёқди...»

АНИСУЛ ИСЛОМ АНСОРИ (Ҳиндистон):

«Сизлар бераётган ҳиндча эшиттиришлар туфайли мен ўзбек дўстларимизнинг ҳаёти ва ўзаро алоқаларимиз ҳақида янада кўпроқ нарсаларни билиб оляпман. Тошкент радиосининг эшиттиришлари менга жуда ҳам ёқади. Уларнинг мазмуни чуқур, таъсирчан... Алишер Навоий ва Владимир Ильич Ленин ҳақида берган ажойиб эшиттиришларингиз учун сизлардан миннатдорман».

МАЙКЛ ФЕЙНШТЕЙН (АҚШ):

«... Программаларингиз ниҳоятда ранг-баранг. Айниқса, менга музикаларингиз ёқади».

С. ПЕРС (Англия):

«Сизлар эшиттираётган янгиликлар, айниқса, маҳаллий ахборотлар ўзининг мазмундорлиги ва қизиқарлиги билан кишини жалб қилади. Шунингдек, Ўзбекистон экономикасининг юксалиши, саноат ва қишлоқ хўжалигидаги катта муваффақиятлар, меҳнаткашлар турмуш даражасининг яхшиланиши борасидаги эшиттиришларингиз ҳам менга ёқади. Айниқса, музикаларингизнинг кишига ором бағишлашини қайд қилиб ўтишни истайман».

«... СИЗЛАР БАРПО ЭТАЁТГАН ҚОҒОЗСИЗ ВА МАСОФАСИЗ ГАЗЕТА УЛУҒ ИШ БЎЛАДИ. БУ ВА ШУНГА ЎХШАШ ИШЛАРДА СИЗЛАРГА ҲАММА ЧОРАЛАР БИЛАН ВА ҲАР ТОМОНЛАМА ЁРДАМ КЎРСАТИШГА ВАЪДА БЕРАМАН».

(Владимир Ильич Лениннинг М. А. Бонч-Бруевичга 1920 йил 5 февралда ёзган хатидан).

Мутахассислар маслаҳати

ШОЛИ КЎПАЙСИН

ШОЛИЧИЛИККА ИЛҒОР АГРОТЕХНИКАНИ КЕНГ ЖОРИЙ ЭТАЙЛИК

Республикамизда етиштириладиган доннинг каттагина қисмини шоли ташкил этади. Шоликорларимиз йирик ғаллакор районлар деҳқонларининг бу йил 1.500.000 тонна дон етиштириш ҳақидаги чақириғига жавобан шолидан мўл ҳосил олиш тадбирларини кўрмоқдалар. Бунинг учун, даставвал, шоли етиштириш агротехникасига алоҳида эътибор бериш, ерни экишга сифатли тайёрлаш, ўғитлаш, уруғликни тахт қилиш, экиш муддатларига, ҳар гектар ерга экиладиган уруғ нормасига ва экиш усулига, суғориш режимига алоҳида эътибор бериш зарур. Биз қуйида ана шу муҳим масалалар юзасидан шоликорларга айрим маслаҳатларни беришни лозим топдик.

Шоликорлар ерни экишга тайёрлаганларида уни яхшилаб текислашлари ва ҳосил қилинган полчаларнинг ҳамма қисмида сув бир хил қалинликда турадиган ҳолга келтиришлари керак. Бунга ҳайдалган ерни сифатли молалаш орқали эришилади. Ерни экиш бошланмасдан ва сув қўйилмасдан илгари, шунингдек, олинган полчалар сувга бостирилгандан кейин бевосита шоли экиш олдидан молалаш мумкин.

Республикадаги бир қатор шоличилик хўжаликларида, жумладан, Ал Хоразмий номли, «Сирдарё», «Октябрь 46 йиллиги» совхозларида сувга бостирилган полчаларни трактор ёрдамида молалаш усули муваффақиятли амалга оширилянти. Бу агротехника усули айниқса Амударё ва Сирдарёнинг қуйи оқимидаги ерларда кўп бўлган қамишга қарши курашда жуда яхши ёрдам беради. 5-7 сантиметр қалинликда сув қўйилган полчанинг юзаси узил-кесил текисланади. Ерни сув қўйгандан кейин текислаш тадбири амалга оширилмаётган хўжаликларда қамишнинг томирини йўқотиш учун баҳорда шолипоялар 20-25 сантиметр чуқурликда ҳайдалиши ва сўнгра тупроқ майин ҳолга келтирилиб, шоли уруғи сепилгандан кейин полчалар дарҳол сувга бостирилиши зарур.

Ўсиб чиққан курмак ва бошқа хил бегона ўтларни йўқотиш учун ерни 12-15 сантиметр чуқурликда қайта ҳайдаш тавсия этилади. Бу тадбир шолипояларни бегона ўтлар босишини бир мунча камайтиради, улар томиридан кўкариб чиқишини анча кейинга суради. Курмак ва шамак каби бегона ўтлар кўп ўсадиган майдонларга шолини бир оз кечроқ, яъни 10-15 майдан кейин экиш мақсадга мувофиқдир.

Шоли ёшлигида ўз вақтида озиқлантирилса, у тез ривожланади ва ҳосили барвақт етилади. Бунинг учун баҳорда шолипояларни ҳайдаш олдидан, шунингдек экиш олдидан қайта ҳайдаш ва тупроқни майин ҳолга келтириш вақтида ерга фосфорли ва калийли ўғитлар солиш лозим. Ерга солинадиган минерал ва маҳаллий ўғитлар йиллик нормасини аниқлаганда тупроқ картаси ва картограмма маълумотларидан фойдаланиш керак. Ўғит йиллик нормасининг кўп ёки оз бўлиши тупроқнинг унумдорлигига, экиладиган шоли уруғи навининг агробиология хусусиятларига ва олинадиган ҳосилнинг миқдорига боғлиқдир. Гектаридан 45-50 центнер ва ундан кўпроқ ҳосил олиш мўлжалланаётган бўлса, гектарига 100-150 килограмм азотли, 75-110 килограмм фосфорли ва 50 килограмм калийли ўғит солиш керак.

Бултур беда, соя, мош ва бошқа дуккакли экинлар экилган майдонларга бу йил шоли экилганда гектарига солинадиган азотли ўғитлар нормасини юқорида кўрсатилганига нисбатан икки баравар камайтириш тавсия этилади.

Шолини уруғ оммавий равишда униб чиқа бошлаган вақтда ва шолипоялардаги бегона ўтлар биринчи марта ўтоқ қилинганидан кейин озиқлантириш лозим. Бунда гектарига азотли ўғитлар белгиланган миқдорининг 50-60 процентини ва фосфорли ҳамда калийли ўғитларнинг экиш олдидан солингандан қолган қисмини солиш лозим. Шоли оммавий равишда буталай бошлаган вақтда азотли ўғитлар билан иккинчи марта озиқлантирилиши зарур. Оша шўрланган, шунингдек кулранг-ботқоқ тупроқли ерларда шолидан мўл ҳосил олиш учун экиш олдидан солинадиган суперфосфат миқдорини бир ярим-икки баравар кўпайтириш яхши натижа беради. Қорақалпоғистон АССР, Хоразм ва Сирдарё областларидаги янгидан ўзлаштирилган ҳамда калийга бой бўлган ерларга калийли ўғит солиш тавсия этилмайди. Ана шу ерларнинг гектарига имкони бўлса 15-20 тоннадан маҳаллий ўғит солиш керак.

Экиш учун фақат районлаштирилган сорт уруғдан фойдаланиш зарур. Ана шу хилдаги уруғнинг униб чиқиш хусусиятини яхшилаш учун уни дон тозаловчи машиналарда тозалаб саралашдан ташқари, яна иккиуч кун давомида қуёш нурида қиздириш, бунинг учун уруғликни асфальтланган майдончаларга ёки брезент устига 5-10 сантиметр қалинликда ёйиб, вақти-вақти билан аралаштириб туриш керак. Бу тадбир уруғликнинг энергиясини ва униб чиқиш хусусиятини оширади.

Бундан ташқари, уруғликни 30 процентли сульфат аммоний эритмаси сепиб дорилаш даркор. Уруғлик эритмада 2 соат давомида ушлаб турилиши ва сўнгра олиб соя жойда қуритилиши зарур. Уруғлик сульфат аммоний эритмасига солиб дорилангaнда ҳар 200 килограмм уруғликка 20-25 килограммга яқин сульфат аммоний ёпишиб қолади. Ўтказилган тажрибага кўра, бу ҳар гектар ердан олинадиган шоли ҳосилини 5 центнердан 8 центнергача ошириш имконини беради.

Экиладиган уруғликни ерга сепиш олдидан бир кеча-кундуз давомида сувда ивитиш унинг униш урушини тезлаштиради ва текис униб чиқишини таъминлайди.

Республикамизда вегетация даври турлича бўлган районлаштирилган сортли шоли уруғи экилади. Шу муносабат билан фан ва тажрибада иқлим шароити ва шолипояларга қуйиладиган сувнинг келиши ҳисобга олинган ҳолда экишнинг энг қулай муддатлари белгиланган. УзРОС-2, УзРОС-7-13, УзРОС-275 сортли кечпишар шоли уруғи кечи билан 20 майгача, УзРОС-269, УзРОС-59, «Ўзбекистон-7» сортли ўртапишар шоли уруғи кечи билан 30 майгача ва «Арпа шоли», «Дубовский-129» сортли эртапишар шоли уруғи 5 июнгача экиб бўлиниши керак.

Бу йил шоличилик хўжаликларининг жуда кўпчилигида экишни бошлаш ва оммавий равишда қизитиш муддатлари кечикмоқда. Бироқ шуни унутмаслик кераки, шоли кеч экилганда унинг ҳосилдорлиги камаяди, кам дон олади. Агар кузда ҳаво барвақт совуб кетса кеч экилган шоли ҳосили пишмай қолади.

Ҳар бир хўжаликда экиш нормаси маҳаллий шароитни ҳисобга олиб белгиланади. Шоли механизмлар ёрдамида экилганда гектарига 220-240 килограмм, сувга қўл билан сочиб экилганда эса 180-200 килограмм уруғлик сарфлаш тавсия этилади. Бултур дуккакли экинлар экилган унумдор ерларга шоли экканда ҳар гектар ерга сарфланадиган уруғлик нормасини 10 процент камайтириш зарур.

Машина билан экканда яхши натижага эришиш учун ер яхшилаб текисланган ва бегона ўтлардан тозаланган бўлиши ҳамда экиш тамомланиши биланоқ шолипоя сувга бостирилиши ва сув тўрт кун давомида ушлаб турилиши лозим. Уруғ икки сантиметр чуқурликка текис тушишини таъминлаган ҳолда қаторлаб экиш энг яхши натижа беради. Шоли шу усул билан экилганда ўсимлик ётиб қолмайди ва ҳосилни механизмлар билан ўриб-йиғиб олиш имконияти вужудга келади.

Кулранг-ботқоқ ва лой тупроқли ерларга шоли экканда уруғликнинг зарур даражадаги чуқурликка тушишини таъминлаш учун сеялканинг дискаси сошнигига мосламалар ўрнатиш лозим.

Қорақалпоғистон АССР, Хоразм, Сирдарё ва Тошкент областларидаги шоличилик совхозларининг янгидан ўзлаштирилган ерларига шолини механизмлар ёрдами билан, шунингдек 1-2 сантиметр чуқурликка тушишини таъминлаган ҳолда қуруқ тупроққа сочиб экиш ҳам мумкин. Бироқ уруғ қуруқ тупроққа сочиб экилган шолипоялар экишдан кейин дарҳол сувга бостирилиши керак.

Механизмлар билан экиш учун тайёрланмаган майдонларга шоли уруғини сувга сочиб экиш керак. Бундай шолипоялар аввал сувга бостирилиб, полчаларнинг юзаси трактор ёки от-уловга тиркалган мола билан яхшилаб текисланади ва сўнг сувда ивитилган уруғ экилади.

Уруғ механизмлар ёрдамида экилиб, усти тупроқ билан бекитиб кетилганда бир йиллик бегона ўтлар тарқалмаган участкалардаги шолипоялар кўндаланг марзалар олингандан кейин дарҳол 10-12 сантиметр ва эскидан шоли экиб келинаётган ҳамда бегона ўтлар кўп ўсадиган участкалардаги шолипоялар эса 20 сантиметргача қалинликда сувга бостирилиши зарур. Ана шу қалинликдаги сув шолипояда уч-тўрт кун давомида ушлаб турилади ва сўнг қўйилган сув бешинчи-олтинчи кунда тупроққа шимилиб кетиши ҳисобга олинган ҳолда сувнинг келиши тўхтатилади.

Шоли оммавий равишда униб чиқа бошлаган даврда (экилгандан кейин 9-12 кун ўтгач ёки ўсимлик бир-иккитадан барг чиқарган вақтда) шолипоялар химиявий усул билан дориланадиган участкаларда заҳарли ўтларга қарши шолига гербицидлар сепилгандан кейин орадан бир-икки кун ўтгач полчалар яна 20 сантиметр қалинликда сувга бостирилади. Гербицидлар қўлланилмайдиган участкалардаги полчалар эса 30 сантиметр қалинликда сувга бостирилади.

Гербицид сепилган участкаларда 20 сантиметр қалинликдаги сув 8-10 кун, гербицид сепилмаган участкаларда эса 30 сантиметр қалинликдаги сув 6-7 кун давомида ушлаб турилиши керак. Сепилган гербицид таъсирида бегона ўтлар йўқолгандан кейин сувнинг қалинлиги камайтирилиб, 10-15 сантиметрга келтирилади ва у шу миқдорда шоли ўсиш даврининг охиригача ушлаб турилади.

Шоли сувга сочиб экилган участкалардаги полчалар 6-8 кун давомида 30 сантиметргача қалинликда сувга бостирилади.

Экинни минерал ўғитлар билан озиқлантиришдан олдин шолипояга қўйилаётган сув тўхтатилади, шолипоядаги сув тупроққа сингиб кетгандан кейин эса у яна сувга бостирилади.

Оша шўрланган ерларга шоли экилганда полчаларга келиб ва улардан чиқиб кетаётган сувнинг миқдори то экин оммавий равишда буталай бошлагунча ва айниқса шоли ўсишининг кейинги давридаги иссиқ кунларда бир хилда бўлиши, бироқ кунлар исиган даврда чиқиб кетадиган сув шолига қўйиладиган сув миқдорининг 20 процентидан ошмаслиги зарур.

Х. ЎРМОНОВА — биология фанлари кандидати, С. МАЗУРИН, — қишлоқ хўжалик фанлари кандидати, А. НЕСТЕРОВ, К. КОНОВАЛОВ — Ўзбекистон шоличилик илмий-тадқиқот институтининг катта илмий ходимлари.

Суратда: Қўқондаги пайпоқ-трикотаж фабрикасининг илғор ишчиси Турғуной Саримсоқова. Бу пешқадам ишчи ғайрат билан меҳнат қилиб смена топшириқларини ҳамиша 110-115 процент бажаришга муваффақ бўляпти.

А. Тўраев фотоси.

БЕДА ЎРИМИ БОШЛАНДИ

Ўзбекистон хўжаликларида кўп йиллик ўтларни ўришга киришилди. «Чиноз» наслчилик совхозида беданинг биринчи ўримида гектаридан 30 центнердан пичан олинмоқда. Бу йил баҳор совуқ келишига қарамай, беда яхши парвариш қилинганлиги ундан мўл ҳосил олиш имконини берди.

Деҳқонлар бу йил бедани беш марта ўриб олиб, 950 гектар бедапоянинг ҳар гектаридан камида 130 центнердан, мўлжалдагидан анча ортиқ пичан тайёрлашга қарор қилдилар. Бедани ўриб-йиғиб олиш ишларини юксак даражада механизациялаш ҳар гектар ердан олинадиган тўйимли озуқанинг ҳар бир центнери таннархини анча камайтириш имконини беради.

ҚУМЛИКДАГИ ҲОВУЗЛАР

Шофиркон гидроузели яқинида 40 километрли канални қазиш ишлари бошланди. Бу канал Зарафшон дарёсини Қизилқумдаги Оёққакетма посёлкаси яқинидаги жуда улкан чуқурлик билан туташтиради. Бу ҳавза бир ярим миллиард кубометрга яқин сувни сиғдира олади.

Канални қуришдан мақсад-Зарафшон дарёси тошган пайтда унинг сувини ана шу ҳавзага қуйиб юборишдан иборатдир. Бу катта сув омбори дарёнинг оқимини маромга солади, сувдан режа билан фойдаланиш имконини беради. Бир секундда юз кубометр сувни ўтказишга қодир бўлган бу канални бир ой мобайнида қуришга қарор қилинди. (ЎзТАГ).

Мамадали ТОПИБОЛДИЕВ

Коммунистик партиянинг содиқ фарзанди, колхоз ишлаб чиқариши раҳбарларидан бири, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Ўзбекистон Компартияси Фарғона область комитетининг аъзоси, Риштон районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси Мамадали Топиболдиев 6 майда фожиона ҳалок бўлди.

М. Топиболдиев 1919 йили камбағал-деҳқон оиласида туғилди. 15 ёшиданоқ аввал колхозга аъзо бўлиб кирди, сўнгра тракторчи бўлиб ишлади.

1942 йили у Совет Армияси сафига чақирилди. Улуғ Ватан урушида қатнашди. Узоқ йиллар давомида Белоруссиядаги партизанлик ҳаракати кураши Марказ разведка группасининг командири бўлди.

М. Топиболдиев Совет Армияси сафидан демобилизация қилингандан сўнг «Коммунизм» колхозига раис этиб сайланди, у шу вазифада умрининг охиригача ишлаб, бутун куч ва қувватини колхоз ишлаб чиқаришини ривожлантириш, хўжаликнинг экономикасини юксалтириш, колхозчиларнинг моддий-фаровонлигини ошириш, қишлоқ маданияти ва турмушини яхшилашга сарф этди.

М. Топиболдиев бутун онгли ҳаётини халқ хизматига бағишлади. У Ўзбекистон Компартияси Фарғона область комитетининг аъзоси, меҳнаткашлар депутатлари область Советининг депутати бўлиб, V чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати этиб сайланган эди.

М. Топиболдиев душманнинг орқа томонида немис-фашист босқинчиларга қарши курашда мардлик ва қаҳрамонлик кўрсатганлиги учун Совет Иттифоқи Қаҳрамони деган юксак унвон олишга сазовор бўлган эди, у Қизил Юлдуз ордени ва жанговар медаллар билан тақдирланган эди.

Пахтачиликни ривожлантиришда эришилган муваффақиятлар учун М. Топиболдиев Ленин ордени, Меҳнат Қизил байроқ ордени, «Ҳурмат Белгиси» ордени билан мукофотланган, унга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган пахтакор» унвони берилган эди.

Ажойиб инсон, камтар, меҳрибон, зийрак Мамадали Топиболдиевнинг порлоқ хотираси қалбларимизда ҳамиша сақланиб қолади.

Ш. РАШИДОВ, Е. НАСРИДДИНОВА, Р. ҚУРБОНОВ, В. ЛОМОНОСОВ, М. МУСАХОНОВ, Н. МАТЧОНОВ, Г. ГАБРИЕЛЬЯНЦ, Ф. ШАМСУТДИНОВ, Х. УМАРОВ, Н. ХУДОЙБЕРДИЕВ, С. ОХУНОВ, Т. ТУЯЧИЕВ, Б. УСМОНХУЖАЕВ.

Саид АҲМАД

БАҲОРНИНГ БИР КУНИ

ЛАВҲА

Деҳқоннинг бир кўзи ерда, бир кўзи осмонда.

Ҳар баҳор аҳвол шу. Офтоб чарақласа деҳқоннинг ичига чироқ ёққандек бўлади. Ёмғир қуйиб берса кўзига дунё қоронғу бўлиб кетади. Кўклам ёмғири ёгса ҳам ёмон, ёғмаса ҳам.

Баҳорда бир кунни йўқотган деҳқон кузда ўн кундан ажралади.

Ўтиб кетган қишнинг ташвишлари баҳорни орқага тортиб қўйди. Ҳозир далага чиққан тирик жон борки, ҳам бугун, ҳам кечаги кун учун ер тимдалайди.

Тошкент радиоси чигит экишда олдинда кетаётган Олтиариқ район колхозлари тўғрисида кўп илиқ-иссиқ гаплар айтяпти.

Апрелнинг бошида бир чараклаган офтоб ердаги қиш ғуборини кўтариб юборди. Ердан димоққа хуш ёқадиган ажиб ғалати ҳид кўтарилиб қолди. Ариқ бўйларида анвойи гиёҳлар бўй чўзди. Қушлар дарахт шохларига чўп таший бошлади. Ариқлардаги бўтана сувлар бетида беҳи гуллари оқиб келади. Офтоб чараклагандан чараклаб деҳқонни уйдан ҳовлига тортиб чиқди. Кимни кўрсанг қўлида кетмон, теша, белкурак. Кўчат елкалаганнинг сон-саноғи йўқ.

Далаларда трактор шовқини. Қиши билан бетини занг олган кетмонлар ерга санчилиб, яна йилтираб қолди. Офтоб тиғида қиличдек чақнайди. Кўприклар остида, деворлар тагида қурвақа қуриллайди.

Аммо кўклам ҳавосига ишониб бўлмайди. Бир кунда одамни уйдан чақириб чиқади, бир кунда яна уйга киритиб қўяди. Деҳқон боласи кўкламнинг бу қилиғини кўпдан билади, Билади-ю, сира кўниколмайди.

Мана, ҳозир туни билан ер ағдарган Абдураҳим тонг отар-отмай чигит қадашга тушган эди, осмонни қора булут ўради-ю, шошилмай майдалаб ёмғир қуя бошлади. Трактор ҳам ер ўртасида тўхтаганича қолди. Абдураҳим табиатнинг бу нотантилигидан хуноб бўлганича марзада ҳайрон турибди. Бир осмонга қарайди, бир ҳозиргина чигит тушган ерга қарайди. Ёмғир ҳали-бери тинадиганга ўхшамайди. У ёмғирнинг бир текис шивирлаши орасидан атрофга қулоқ тутади. Бошқа тарафлардан ҳам мотор товуши келмаяпти.

Дўпписини дастрўмолга ўраб кийган Каримжон шудгор кечиб келди. Бу колхоз раиси Файзиматов. У кечаси соат иккигача Абдураҳимнинг ерида эди. Иккովлари қанчадан-қанча режалар тузиб ажралишган эди.

Каримжон трактор ғилдираги ботган жойга энгашиб бир сиқим лойни қўлига олди. Уқаламоқчи бўлди. Уқаланмади, билчиллаб қўлига ёпишди. Четга чиқиб қўлини ажриққа ишқаб, Абдураҳимнинг олдига келди.

— Бўлмайди. Офтоб чиқиб берганда ҳам кечгача далага кириб бўлмайди. Э, аттанг, уч кунгина офтоб жуда-жуда зарур эди-да.

— Радио айтган, шивалаб ўтиб кетади деб.

— Ўтиб кетгани шуми? Булутнинг этаги кўринмайди. Бир шамол юриб берсаку олиб кетардия, шамол ҳам эсмаяпти.

Абдураҳим раис билан кетгани унамади. Тракторнинг ёнида қолди. Каримжон ёмғирда бўйнини ёқасига қисиб орқага қайтди. Йўл-йўлакай тут тагларида, шийпонларда ёмғирдан қочган кишилар ўтиршарди. Булар эрталаб катта ният билан далага чиққан эдилар. Мана ҳаммалари кетмон дастасига ияк тираб ёмғир томчиси қайнатган пуфакчаларга тикилишади. Термосдан чой ичиб ўтирган бир қария Каримжонга буғи чиқиб турган кўк чой тутди.

— Болам, ол буни. Баҳор деган шунақа бўлади. Бугун хафа қилса эртага ҳиссасини чиқазиб, дилингни эритади.

Чой тутган чол колхознинг кекса мироби Умарали ота эди. Бу қария раиснинг энг яқин маслаҳатгўйи, ҳар ишда қўлдоши Унинг дилини эритадиган гапларни айтяпти.

— Болам, деҳқоннинг иши биргина ер ҳайдашу, уруғ ташлаш эмас-да. Бошқа ишлари ҳам кўп. Одамларни бекор қўймаймиз. Ариқларнинг йўлга туташ жойларига қувир кўмамиз. Бунақа ишлар ёмғирда ҳам бўлаверади. Баҳор ёмғири манглайингга томса бош оғриғи кўрмайсан. Бу бир. Ўт яшнайди, дов-дарахт яшнайди. Бу икки, ёмғирдан нолима болам. Ҳаммаси ҳам керак.

Бу гапларни Каримжоннинг ўзи ҳам биларди. Аммо далда учун айтилган гап кўнгилга боради. Гапки, кўнгилга бордими, ўйлатмай қўймайди.

Раис учун эса ўйлайдиган гап кўп. Эртаиндин қурт дахага кириб беради. Қиш изғирини тут куртагини совуқ тили билан ялаб қўйган, барг очишининг мазаси йўқ. Кўмилмаган анорларни совуқ олган, ток ҳам шу аҳволда.

Баҳор йилда бир келади. Шу кезлари уйқуга чап берган деҳқон ердан ризқ олади. Баҳордан ҳаққини ололмаган деҳқон бутун бир йилни бой бериб қўяди. Раис Каримжоннинг таъбири билан айтганда, «Баҳорда кечиккан деҳқон поезддан қолган йўловчи билан тенг».

Очиғини айтганда ўтган йилги кўклам ҳам силлиққина бўлган эмас. Қанчадан-қанча сел келиб, далаларни пайҳон қилди. Дўл савалаб, ёш ниҳолларни ботқоққа кўмиб қўйди. Неча юз гектар ернинг чигити захлаб, чириб кетди. Барибир колхоз икки минг гектар ерини балолардан асраб, мўлжалдаги йигирма беш ўрнига йигирма олти центнердан пахта кутарди-ку.

Тушга яқин адр тарафдан эсган шамол ҳам булутни ҳайдади, ҳам ердаги намни ялаб кетди. Офтоб кўзни оладиган даражада яшнаб чиқди. Бир пастда нам ердан ҳовур кўтарилди. Бўғотларга яширинган қушларнинг вижир-вижири бошланди. Адрдаги метериологлар минора сават уядан лайлакнинг ноғораси эшитилди.

— Ҳа, ноғорангдан айналай, — деди Умарали ота — мана, далага чиқ деб чақиряпти.

Узоқ яқиндан мотор товушлари бир-бирини чақирган хўроздек олдинма-кетин гуриллаб қолди. Бир пастда ҳаммаёқдан кўклам ҳиди келди қўйди.

Раис Каримжон Файзиматов лойга тиқилиб қолган «волга»сини йўлда қолдириб, пиёда йўлга тушди. У шудгор оралаб бораркан тез-тез чўккалаб ерни титиб кўрар, уч-тўрт кун олдин қадалган чигитни топиб кафтига қўйиб кўрарди.

Уйғонибди. Ҳаво бир қизиб берса, ер бетига бодрокдек тошиб чиқади. У ниш урган чигитни ҳидлаб кўради. Хайрият зах олмабди. Тол пўстлоғининг иси келяпти. Демак, чигит уйғоқ, тирик. Мана шуниси керак.

У шудгор кезиб ҳали тракторчи Комилжоннинг ерини кўради, ундан нари кетиб, Тўйчибойнинг даласига боради. Ҳаммаси ҳам бир меъёрда ишлаб туришибди. Йигирма саккизта трактор чигит қадаётган дални пиёда айланиш осон гап эмас. Раис чарчаб қолди. Тракторчи Бурхон Тўраевнинг мотоциклини миниб адир оша нариги бригадага қараб кетди.

Ўтган йили колхоз планини областда биринчилар қаторида бажариб қўйган эди. Аммо областга мадор бўлсин деб сўнгги кўсаккача қўймай терди. Пахтаси товсиллаб қолган колхозларга даласини очиб қўйди. Ҳаммаси бир қозонга тушади, тераверинглар деди Ана шунинг учун ҳам кўп ерлардаги ғўзапоялар юлинмай қолиб кетган эди. Колхознинг ремонтдан чиқазилиб, тахт қилиб қўйилган тракторлари қишда чорвага ем-хашак ташиган от-уловга қордан йўл очиб берди. Ем-хашак, силос ташиди. Кўп тракторлар шунинг учун ҳам кўклам олдидан яна бир марта ремонтдан ўтди.

Албатта, бу қийинчиликларни енгиш осон бўлмади, 112 коммунист хўжаликнинг барча соҳаларида авангард бўлиб турди. 300 комсомол энг оғир участкаларда жонбозлик қилди.

Мана шу меҳнатлар, уйқусиз тунлар бекор кетмади. «Партия XXII съезди» колхози кўклам шайланиб кутиб олди.

Мана ҳозир колхознинг далаларига борган одам бу айтган гапларимизнинг жокли шоҳиди бўлади. Кафтдек текис далаларда чигит ниш урай деб турибди. Тракторлар кечасию-кундузи гуриллайди.

Эрта саҳардан минг уйда баробар чироқ ёнади. Юзлаб хонадонларда нокуштага зангори олов чой қайнатади.

Хонадонларнинг ҳаммасида электр ёниб турибди. Аъзоларнинг деярли ҳаммасида телевизор бор. Йил охирига бориб 700 хўжаликнинг уйига водопровод киради. Яна қандай сув денг, қайноқ сув. Колхоз еридан қайноқ минераль сув отилиб чиққан.

Бу йил кузда ўттиз центнердан хирмон кўтаришга аҳд қилган партсъездликлар охирги маррага бўй чўзиб қарашяпти. Коллективимиз бирон йил ваъдасини бажаролмай доғда қолган эмас. Ҳар қандай шароитда ҳам зиммамизга олган ваъдани бажарамиз. Далаларимизга, шу далаларда меҳнат қилаётган кишиларимизга қаранг. Яхшилаб бир қаранг. Наҳотки шу кишилар ваъдасини уддалаёлмаса.

Далаларни айланамиз, одамлар билан гаплашамиз. Ишонч, қатъиятли бу кишиларнинг кўзларига, шижоатларига қараганимизде, ҳа бу кишилар ҳеч қачон доғда қолмайдилар, деб ўйлаймиз.

Ҳар бири лампа шишадек пиёзини тўғраган, дўппидек анорини сиқиб шарбатини ичган, қиличнинг ғилофидек бодрингини қарсиллатиб чайнаган киши, Олтиариқнинг тупроғида бир гап бўлса керак, деб ўйлаши аниқ.

Аммо мен Олтиариқ далаларида кўп кезган, сувини ҳам ичган, мевасини ҳам татиб кўрган киши бўлганим учун бошқачароқ гап айтгим келади.

— Олтиариқнинг суви ҳам, тупроғи ҳам ўша ўзимиз билган тупроқ, ўзимиз билган сув. Аммо одамлари: деҳқону боғбонларида бир гап бор Улар ер тилини, сув тилини биладиган кишилар, дегим келади.

Олтиариқ далаларида баҳор шамоли эсади, беҳи гулларини тўзғитади. Туни билан гуриллаган мотор шовқини дарахтлардаги қушларни ҳам ухлатмайди. Ажиб бир кўклам нафаси гуркирайди бу боғларда..

Фарғона область,
Олтиариқ райони.

ХАТЛАРДАН САТРЛАР

ҚАШҚАДАРЁ. Китоб ва Шаҳрисабз районлараро маҳаллий радио эшиттириш редакцияси яхши ташаббус бошлади: Радио «В. И. Ленин ҳамиша барҳаёт» циклида эшиттиришларни бошлаб юборди.

Қ. БЕКМУРОДОВ.

САМАРҚАНД. Куни кеча Нарпай районининг Ленин номли колхози билан Оқтош шаҳри ўртасида автобус қатнай бошлади.

Д. ЖОНУЗОҚОВ.

ТОШКЕНТ. Чилонзор район «Зарафшон» маҳалла аҳолиси кўчаларни обод ва кўркам қилишга киришди. Аҳоли кўчаларга 500 дона гул, 200 га яқин дарахт, 700 дан ортиқ олма, шафтоли, олча кўчатлари ўтқазди.

У. МУҲАМЕДОВ.

ХОРАЗМ. Гурлан районидаги «Коммуна» колхозида Ураз момо Немойлованинг бир асрлик тўйи ўтказилди. Момонинг 50 дан ортиқ невара ва чевaралари бор.

З. ОРТИҚОВ.

САМАРҚАНД. Ургут район кўнгилли ўт учириш жамиятининг ишчиси Зоҳид Воҳидов ДОСААФ лотерея билетига «Волга» автомашинаси ютди.

Х. РАУПОВ.

«ЯНТАРЬ-1» УЧУВЧИ ЛАБОРАТОРИЯСИ ОЛИМЛАРНИНГ ТАХМИНЛАРИНИ ТАСДИҚЛАДИ

Биринчи марта Совет Иттифоқида «Янтарь-1» автомат ионосфера лабораториясини муваффақият билан учириш натижасида олимлар олган илмий маълумотларни ишлаб чиқиш борасидаги машаққатли иш поёнига етказилди. Бу лаборатория ёрдамида атмосферанинг 100-400 километр чамаси юқори қатламларида бошқариладиган парвоз истиқболлари тадқиқ этилди.

«Янтарь-1» учувчи лабораторияси 1966 йилнинг октябрида геофизик ракета ёрдамида учирилиб сўнгра ионосферада мустақил парвоз қилди. Турли системалар ва илмий аппаратларнинг ишлаши тўғрисидаги телеметрик маълумотларнинг анализи программа қурилмаси 160 километр чамаси баландликда газ плазма—ион двигателини ишга солишга команда берганлигини кўрсатди. 400 километр баландликка қадар кўтарилиб бориш ва тушиш чоғида двигателни ишга солиш ва ишлатиш борасида 11 цикл ўтказилди. Ўлчовлар «Янтарь-1» лабораторияси ичидаги двигатель ишлаётганида реактив оқим тезлиги секундига 40 километрга етгани ҳолда химиявий ёқилғи ёқилувчи ракета двигателлари оқимининг максимал тезлиги секундига тахминан 3,5-4,5 километрга етишини кўрсатди.

Ионосфера реал шароитларида газ двигатели реактив оқимининг нейтралланиш процесси фойдали иш коэффициенти 80 процент бўлиб чиқди. Шундай қилиб, супер-авиация учун бу хилдаги двигатель установкаларининг истиқболли эканлиги тажрибада тасдиқланди.

Ҳозирча замонавий самолётлар 100-400 километр чамаси баландликка чиқолмаяпти. Аммо катта тезликдаги бошқариладиган парвоз учун атмосферанинг юқори қатламларидан фойдаланиш ғоясини К. Э. Циолковский ва Ф. А. Цандер айтиб кетишган эди. Бунда улар келажакдаги улкан пассажир лайнерларининг реактив двигателлари учун ионосфера ҳавоси ёнилғи сифатида хизмат қилиши мумкин, деб фараз қилган эдилар.

Хўш буни амалда қандай қилиб рўёбга чиқариш мумкин?

Ракета самолёт ичидаги газни суюлтириш ва сўнгра кислороддан реактив двигателда оксидловчи сифатида фойдаланиш мумкин. Бунинг учун Ердан фақат химиявий ёқилғи олиб чиқилади. Лекин газ плазма—ион электр реактив двигателини ишлатиш анча қулай бўлиб чиқди. Бундай двигатель установкасида ҳар қандай газ ва ҳатто газ аралашмаларини ионизация қилиш йўли билан реактив оқим вужудга келтирилади. Сўнгра ионлар двигателда кучли электр майдонлари ёрдамида ҳайдалиб сопло орқали итқитиб чиқарилади: Бу ерда ион оқимига яна электронлар қўшилади. Шундай қилиб, двигатель установкасидан нейтрал газ оқими чиқади.

Плазма двигателлар тарихда биринчи марта 1964 йилда «Зонд-2» совет автоматик станциясида муваффақият билан синаб кўрилди. Плазма двигателлар станцияни мўлжал олдириш системасини бошқариш органлари ролини ўйнади. Иссиқлик химиявий двигателлари реактив оқими тезлик ғовини айни ўшанда биринчи марта енгиб ўтишга муваффақ бўлинди. Бунда реактив двигателининг янги типи космос шароитларида ишлашга етарлича қодир бўлиб чиқди.

Атмосфера юқори қатламлари шароитларида газ плазма—ион реактив двигатели яроқлилигини экспериментал равишда текшириб кўриш «Янтарь-1» автомат ионосфера лабораторияси парвозининг асосий вазифаси эди.

«Янтарь-1» ионосфера лабораторияси ёрдамида олинган экспериментал маълумотлар газ электр реактив двигатели билан таъминланган учиш аппаратини ер ионосфераси билан мураккаб ўзаро таъсир характерини тушунишда муҳим аҳамиятга эга. Бу натижалар атмосфера юқори қатламларида бошқариладиган парвоз проблемаларини ҳал қилиш юзасидан олиб бориладиган кейинги ишлар учун жиддий асос бўлиб хизмат қилади.

Ҳозир «Янтарь-1» биринчи ионосфера лабораторияси СССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасидаги «Космос» павильонининг янги экспозициясига қўшилди.

(ТАСС).

СЛОВАКИЯ КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИДА

ПРАГА, 5 май. (ТАСС). Словакия Компартияси Марказий Комитетининг кеча Братиславада бўлиб ўтган пленумида Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Г. Гусак нутқ сўзлади.

ЧТК агентлигининг хабар беришича, Г. Гусак ЧКП Марказий Комитетининг апрель пленуми теварагида Чехословакияда ва бошқа мамлакатларда ҳам кўпгина тахминлар қилинганлигини айтди. Ғарб матбуоти Чехословакияда забастовкалар, ғалаёнлар, намойишлар, исёнлар ва шу сингарилар бошланади, деб ёзди. Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг қарорларини партия билан халқ шу қадар яхши кутиб олишини ғарб матбуоти ўйламаган эди.

Аммо ўз имкониятларига ортиқча баҳо берган ва Чехословакия партия аъзоларининг, меҳнаткаш халқнинг ҳушёрлик билан мулоҳаза қилиш қобилиятига етарли баҳо бермаган Ғарб пропагандаси, Ғарбдаги арбоблар ва турли ички кучлар олдадан билдирган фикрлар нақадар сохта эканлиги, деди сўзини давом эттириб нотиқ, ўтган икки ҳафтача вақт мобайнида исбот этилди.

Қилинган ўзгаришларни, Марказий Комитетнинг 17 апрелда қабул қилган йўли ва концепциясини партия бутун мамлакатда вазмин, муносиб ва ҳал қилувчи даражада маъқуллаб кутиб олди, дейиш мумкин. Бу — биринчи синов, биринчи имтиҳон бўлди.

Ўтган икки ҳафта давомида, деди Г. Гусак, биз дўст партиялар ва мамлакатлар бунга қандай муносабатда бўлишлари билан ҳам танишдик. Ўзаро Иқтисодий Ердам Кенгашининг Москвада ўтказилган сессиясида Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг вакиллари билан ҳамда Польша, Венгрия, ГДР, Румыния, Болгария ва Монголия қардош партияларининг вакиллари билан бўлган икки томонлама музокаралар вақтида шундай имкониятга эга бўлдик. Ана шу музокаралар давомида биз шунга ишонч ҳосил қилдикки, ана шу дўст Коммунистик партиялар ва ана шу мамлакатларнинг халқлари ЧКП Марказий Комитети апрель пленумининг қарорларини яхши тушуниб ва маъқуллаб кутиб олганлар, улар бизнинг партиямизни, давлатимиз раҳбарларини қўллаб-қувватламоқдалар, икки ўртадаги тушунмовчиликлар ва кескинликни бартараф этиш йўлларини улар ҳам қидирмоқдалар. Ана шу музокаралар ва муҳокамалар давомида икки ўртадаги ҳамма масалаларни муҳокама қилиш ва аста-секин ҳал этиш имкони берилди. Нормал, дўстона ва ўртоқлик муҳити вужудга келди.

Давлатимиз ва партиямиз салкам бир йил мобайнида Совет Иттифоқи билан ҳам, бошқа ана шу давлатлар ва партиялар билан ҳам маълум даражада кескин муносабатда бўлиб келганлиги ҳисобга олинадиган бўлса, бундай муҳит вужудга келтирилганлигининг аҳамияти катта. Бундай музокараларни биз давом эттира берамиз. Шу музокараларда биз ижобий натижаларга эришажагимизга ишончим комил. Биз сиёсий ва иқтисодий проблемалар юзасидан бошқа иттифоқчи социалистик мамлакатлар билан ҳам зўр бериб музокаралар олиб бораверамиз. Бу соҳада ҳам қисқа муддат ичида чинакам нормал вазиятга эришмоқ учун бизда ҳамма имкониятлар ва умидлар бор.

Биринчи май намойишлари ҳам апрель пленумининг қарорлари тўғри эканлигини тасдиқлади, деди сўзини давом эттириб нотиқ, бугун шуни айта оламизки, Биринчи май намойишлари бутун мамлакатда осойишта ўтди, можаролар бўлмади, бу намойишларда ҳозир бўлган жуда кўп кишилар партия ва ҳукумат арбобларининг тутган позициясини маъқуллади, бутун давлатдаги партия аъзолари ва меҳнаткашларнинг жуда кўпчилиги ўз активлигини кучайтирди. Биринчи май намойишларида қатнашган чамаси икки миллион киши партия ва давлат раҳбарларига ўзларининг ишончини таъкидлади, проблемаларни осойишта ҳал этишга ва осойишталик вазиятини вужудга келтиришга интилаётганликларини таъкидлади. Вазият асосан ғоят ижобий, жуда кўп жойларда вазмин, қувончли бўлди, дейиш мумкин.

Бу аҳвол Словакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг сиёсати тўғрилигини ҳам исботлайди, баъзан ўз принципларини қатъият билан ўтказишга мажбур бўлган партия аҳоли кенг қатламларининг ишончидан маҳрум бўлиш у ёқда турсин, аксинча аҳолининг ишончига сазовор бўлганлигини ва ана шу мураккаб шароитларда бу ишончни мустаҳкамлаганлигини исботлади.

Исёнлар, забастовкалар, партияга қарши намойишлар ва бошқа тусдаги намойишлар бўлишини кутган мамлакат ичкарисидаги ва ташқарисидаги ҳар хил пайғамбарлар сохта фикрга асосланганликлари маълум бўлди, деб таъкидлади Г. Гусак. Антисоциалистик ва ўнг кучларнинг таъсири аслида уларнинг оммавий ахборот воситаларидаги позицияларидангина иборат эканлиги, улар халқ оммаси орасида чуқур томир отган куч эмаслиги, лекин улар муайян вазият рўй берганда халқни турли кампанияларга гиж-гижлатишга муваффақ бўлганликлари ва жуда кўпчилиги партия билан давлат мақсадларига хизмат қилаётган оммавий ахборот воситаларини суиистеъмол этишда уларга тўсқинлик қилинган пайтда халқнинг кенг қатламлари осойишталик билан оқилона фикр қила олганликлари ва айтиш мумкинки, давлат ва партия раҳбарлари режалаштирган мақсадларни граждан-лик интизоми билан қўллаб-қувватлай олишлари маълум бўлди.

Шу нарса табиийки, биз тажрибага юзакичилик билан муносабатда бўлмоқчи эмасмиз. Чехия областларида ҳали ҳам жамиятда кескинлик мавжуд. Нотўғри сиёсат юргизилган тақдирда бу кескинлик Словакияда ҳам рўй бериши мумкин эди, лекин биз ички муносабатларда ҳам, халқаро муносабатларда ҳам ўтган икки ҳафта мобайнидаги воқеаларнинг ривожланишига умуман ижобий баҳо бера оламиз.

Умумдавлат миқёсида олдимизда кўндаланг бўлиб турган сиёсий вазифалар орасида, деди сўзини давом эттириб ЧКП Марказий Комитетининг Биринчи секретари, коммунистларни партия программаси принциплари асосида, аввало, ўтган йил ноябрида қабул қилинган резолюция асосида бирлаштириш вазифаси биринчи ўринда турибди. Бу жиҳатдан олганда, Словакияда аҳвол бир мунча яхшироқ.

Бироқ, партияни ана шу ҳужжатлар негизида бирлаштиришнинг маъноси шуки, аввало, сиёсий ишни яхшилаш, сиёсий методларни ва ишонтириш усулларини қўллаш, башарти лозим бўлиб қолса бошқа воситаларни ҳам қўллаш ва одамларни жавобгарликка тортиш керак, аммо бу ишларни партия Уставида белгиланган доираларда қилиш лозим.

Бунда гап биз партиянинг раҳбарлик ролини қандай тушунишимиз тўғрисида бораётир. Бизнинг партиямиз сиёсий партия бўлиб, унинг ўз сиёсий программаси бор. Биз партиянинг раҳбар сиёсий куч деб эътироф қилинишига интилмоқдамиз, лекин бунга зўрлаш йўли билан, маъмурий методлар йўли билан, партия аъзоларини имтиёзли мавқега чиқариб қўйиш йўли билан эришмоқчи эмасмиз.

Биз шуни яхши биламизки, деди сўнгра нотиқ, партияда тартиб ўрнатилмагунга қадар, халқнинг кенг қатламлари коммунистларни халқнинг асосий проблемаларини биладиган ва ҳал қилиб беришни истайдиган раҳбар сиёсий куч деб билмагунга қадар биз жамиятимиздаги ҳеч бир вазифани ҳал қила олмаймиз. Бироқ, биз буйруқбозлик, маъмуриятчилик, бюрократик методларни тиклаш ва шу сингарилар ёрдамида партиянинг раҳбарлик мавқеига эришмоқчи бўлган тақдиримизда ҳам бирон бир вазифани ҳал қила олмаган бўлур эдик.

Ҳозир айни шу нарсага эътиборни жалб қилиш лозим. Баъзан айрим ташкилотларда ва эҳтимолки, айрим районларда ҳам шу вақтга қадар ана шундай ҳаракатларга мойиллик сезилмоқда. Ана шундай методлар ёрдамида аҳволни эпақага келтириб олиш осондек бўлиб кўринсада, лекин келгусида биз бунинг жабрини тортган бўлур эдик. Биз қабул қилган ҳамма ҳужжатларда айтилганидек, антисоциалистик ўнг кучларга қарши кураш бизнинг олдимизда асосий вазифа бўлиб турганлигига қарамай, янгича сиёсий иш методлари тўғрисида доимо ўйламоғимиз зарур.

Биз бюрократик формаларга асло қайтмаслигимиз керак ва партия бундай хавф-хатарга ҳушёр бўлиб туриши ва ундан ҳалос бўлиши лозим.

Сўнгра Г. Гусак Чехословакия Социалистик республикасининг халқаро муносабатлари тўғрисида гапириб айтдики, партияда ва жамоатчилик орасида Совет Иттифоқига ҳамда бошқа қардош коммунистик партияларга ва давлатларга нисбатан равшан муносабатда бўлинишига изчиллик билан эришиш, бу масалада ҳеч бир иккиланмаслик, антисоветизм кўринишларига муросасизлик билан қараш, меҳнаткаш халқни, аввало партия аъзоларини ишонтириш зарур. Бу келажакдаги фаолият нуқтаи назаридан муқаррар бир нарса бўлибгина қолмай, партия идеологияси нуқтаи назаридан тўғри ва керакли нарса ҳамдир.

Биз, деди сўнгра у, партия билан жамиятнинг бутун кучини иқтисодий проблемаларни ҳал этишга қаратишимиз керак.

Бизнинг иқтисодий ислоҳот тўғрисидаги тасаввуримизга жуда катта таъсир ўтказиб келган назарий фронт, деб таъкидлади Г. Гусак. Хўжалик юритишнинг эски методларини танқид қилишда етарли даражада кучли эди, лекин у ўзининг Чехословакияга хос янги концепцияни вужудга келтиришга тайёр эмаслигини кўрсатиб қўйди.

Бу йил, келаси йил нима қилишимиз лозимлигини, гарчи тахминан бўлса ҳам беш йилдан сўнг нима қилишимиз лозимлигини шу йилнинг ўзидаёқ билиб олиб, ўз экономикамизни мустаҳкам изга солиб юбормоғимиз керак. Беш йиллик план тузилаётганлиги, Ўзаро Иқтисодий Ердам Кенгаши доирасида ҳамкорлик қилишнинг тағин ҳам катта имкониятлари тайёрланаётганлиги муносабати билан ҳам шундай қилишимиз зарур.

Словак коммунистлари ва шу давлатдаги тенг ҳуқуқли шерик бўлган бутун Словакия оғир, кескин вазиятдан қутилиш йўлини қидириб топишда беқиёс ижобий роль ўйнади. Бутун партиянинг мустаҳкам таянчи сифатида, давлатнинг мустаҳкам таянчи сифатида бундан буён ҳам шундай роль ўйнай беришимиз Чехословакиянинг муштарак манфаатларини кўзлашимиз ва биз федерация тўғрисидаги қонунда ифодаланган миллий принципларни ҳимоя қилишимиз лозим.

Биз, деди сўнгра у, миллий кингайишларнинг ҳар қандай шаклини турмушимиздан ронда қилишимиз керак. Бол айтиб ўтганимдек, биз сиёсий ҳаётда ҳаддан ортиқ ҳаракатларга йўл қўймаймиз, ўнг антисоциалистик кучларга қарши кураш ҳал қилувчи вазифадир. Халқларимизнинг осойишталигига, уларнинг сиёсий йўлига ва халқаро муносабатларига хавф солаётган асосий манба ана шу кучлардир. Лекин сўл консерватив, бюрократик қингайишлар ҳеч бир яхшилик келтирмаслигини кўра билишимиз даркор.

Партиядаги бирлик, партия ичидаги кенг демократия ва қаттиқ интизом — шундай бир негиздирки, партия ана шу негизга таяниб, яна катта сиёсий, жанговар куч бўлиб қолиши ва ўз олдида турган вазифаларни ҳал қилишига қодир бўлиши мумкин. Раҳбарликнинг бирлиги бунинг шартларидан биридир.

Менинг фикримча, деди сўзини давом эттириб Г. Гусак, Словакиядаги ҳозирги аҳволда ва аста-секин бутун Чехословакияда партия актив сиёсат юргизишга ўта олади. Кўп ҳолларда партия мудофаа позициясини тутиб келди, ўтган йили уни бадном қилдилар, қингайишлар фожиали тус олди, ҳозир ҳам матбуотда «ўч олиш»ни талаб қилувчи мақолалар пайдо бўлиб турибди. Баъзи кимсалар Новотний давридаги хатоларни, қингайишларни бутун партиянинг, бутун коммунистик ва социалистик идеянинг хатолари, қингайишлари, деб кўрсатдилар, бизда қилинган ишларнинг ҳаммасини обрўсизлантирдилар, буни жаҳолат даври, деб атадилар. Бизнинг партиямиз ҳамма нуқсонларни бартараф қилиб келди ва лозим бўлган қадар бартараф қила беради.

Пировардида Г. Гусак бундай деди: партиямиз байроғини яна баланд кўтариш, коммунистларнинг партия аъзоси эканлигидан фахрланишларини яна тиклаш, партия таълимоти ва халқаро ишчилар ҳаракатининг обрўсини ошириш зарур. Бундай қилмоқ учун ҳозир бизда ҳамма шароитлар бор, биз ҳеч бир уятли иш қилган эмасмиз, биз нуқсонларни тугатиб келдик ва тугатмоқдамиз. Биз оқилона сиёсат юргизишни, миллион-миллион кишиларнинг мамнун қилувчи сиёсат юргизишни истаймиз.

Пленумда Словакия Компартияси Марказий Комитетининг янги сайланган Биринчи секретари Ш. Садовский нутқ сўзлади.

Менинг фикримча, деди у, марксчи-ленинчи партия бўлган, демократик централизм принципларига изчиллик билан риоя қилувчи партия, ўз программасига марксизм-ленинизм идеологиясини, коммунистик жамият қуриш ва ҳозирги босқичда социалистик жамият қуриш идеологиясини киритган партия бўлган бизнинг партиямизнинг мавқеини тўғри тушунишни энг асосий масала деб ҳисобламоқ зарур. Бу партия ўз программасининг қоидаларини муросасизлик билан ҳимоя қилиши ва шу негизда обрў қозониши, ўзининг раҳбарлик ролини амалга оширмоқ учун имконият яратиши лозим.

Ўзимизнинг бутун фаолиятимизда интернационал позицияни изчиллик билан қўллаш навбатдаги вазифадир, деди сўзини давом эттириб Ш. Садовский. Биз бир неча бор таъкидлаб ўтганимиздек, ўз тараққиётимизнинг интернационал жиҳатини камситиш партиямизнинг айрим қисмларини миллатчилик позицияларига ўтказиб юборди ва шу билан бирга бизнинг социалистик қўшниларимиз билан, уларнинг қардош Коммунистик партиялари билан муносабатларимизни анча чигаллаштириб юборди, деб ҳисоблайман.

Ҳозир гап интернационал позицияларни эълон қилиш устида бораётгани йўқ, ҳозир гап бутун амалий ишларда интернационал позицияларни таъминлаб туриш устида бораётир.

ИОРДАНИЯ. Исроил агрессияси туфайли ўн минглаб араб оилалари бошпанасиз қолди. Уй-жойидан ажралган кишилар, жумладан аёллар, чоллар ва болалар жазирама офтоб тиғи-ю беаёв бўрон босқинлари остида чодирларда кун кечирмоқдалар. Суратда: Фаластин қочоқларининг Аммон яқинидаги лагерларидан бири. ЮПИ—ТАСС фотоси.

ЖАК ДЮКЛО — ФРАНЦИЯ ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОД

ПАРИЖ, 5 май. (ТАСС). Франция Коммунистик партияси мамлакат президенти лавозимига Франция Коммунистик партияси сиёсий бюросининг аъзоси Жак Дюкло номзодини кўрсатди.

Франция Коммунистик партияси Марказий Комитети пленуми иштирокчилари социалистик партияга биргалиқда ҳукумат программасини тузиш ва шу асосда бўлажак президент сайловига сўл кучларнинг ягона номзодини кўрсатиш тўғрисида юборган таклифини социалистик партия рад этгандан кейин ФКП Марказий Комитети пленумининг бугунги мажлисида шундай қарор қабул қилинди.

СУРИЯ САНОАТИНИНГ РАВНАҚИ

ДАМАШҚ, 6 май. (ТАСС). Сурия Араб Республикасида мамлакат саноат ишлаб чиқаришини ривожлантиришнинг биринчи — 1969 йилги плани тузилди. Сурия Араб Республикаси планлаштириш ишлари давлат министри Нажи Даравиши шу ҳақда маҳаллий САНА агентлиги мухбирига хабар берди.

Мазкур планни тузишда планлаштириш давлат комитети билан бирга Суриядаги бир қанча министрликлар ва идоралар ҳам қатнашди. План ишлаб чиқаришни ўстиришни, маҳсулот сифатини оширишни, унинг таннархини камайтиришни ва меҳнат унумдорлигини оширишни кўзда тутади. Мамлакатнинг саноат сектори 1969 йили ишлаб чиқарадиган маҳсулот ҳажмини 1968 йилдагига нисбатан 28,3 процент оширади. Пул билан ҳисоблаганда саноатнинг йиллик маҳсулоти бир миллиард 95 миллион Сурия фунтига тенг бўлади. Планда нефть қазиб чиқариш саноатига муҳим ўрин берилган. Нефть қазиб чиқариш саноати бир йил давомида ўзининг пул даромадини 83,5 процент кўпайтиради.

ТИНЧЛИК ҚАЛҚОНИ

САВОЛЛАРИНГИЗГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

«Ҳурматли редакция! Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг қўшинлари Америка Қўшма Штатлариданми ёки ҳар қайси мамлакатдан юбориладими? Уларнинг вазифаси нима? Газета саҳифасида шу ҳақда бирор маълумот беришингизни илтимос қиламиз».

И. САИДОВ,
П. ХИДИРОВ,
Қарши.

◆◆◆

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти 1945 йили Сан-Франциского (АҚШ) чақирилган халқаро конференцияда ташкил топди. Конференция ишида Гитлер Германиясига ва империалистик Японияга қарши урушган мамлакатлар вакиллари иштирок этди. 1945 йилнинг июнь ойида БМТнинг Устави қабул қилинди ва бу устав ўша йилнинг 24 октябрида кучга кирди. Шунинг учун бу кун ҳар йили Бирлашган Миллатлар куни сифатида байрам қилинади.

Халқаро хавфсизлик ва тинчликни қўллаб-қувватлаш ва уни мустаҳкамлаш, миллатлар орасидаги дўстона муносабатларни ривожлантириш, давлатларнинг иқтисодий, ижтимоий, маданий ва бошқа соҳалардаги ҳамкорлигига ёрдам қилиш БМТнинг асосий вазифаси ва мақсади ҳисобланади.

Бош Ассамблея, Хавфсизлик Кенгаши, Иқтисодий ва Ижтимоий Кенгаш (ЭКОСОС), Васийлик Кенгаши, Халқаро Суд ва Секретариат БМТнинг бош органлари ҳисобланади. Бундан ташқари БМТнинг Халқаро Меҳнат Ташкилоти (МОТ), Бирлашган Миллатларнинг маориф, фан ва маданият масалалари бўйича ташкилоти (ЮНЕСКО), Халқаро Соғлиқни сақлаш ташкилоти (ВОЗ), атом энергияси бўйича халқаро агентлик (МАГАТЭ) ва бошқа қатор махсуслаштирилган органлари бор.

Ҳозир БМТга 124 давлат аъзо ҳисобланади. АҚШ ва ғарб давлатларининг қаршиликлари туфайли ГДР, КХДР ва ВДР ҳамон БМТдан ташқарида қолмоқда. Андорра, Лихтенштейн, Сан-Марино ҳам БМТга аъзо эмас. Бундан ташқари 6 мамлакат—ГФР, Жанубий Вьетнам, Швейцария, Жанубий Корея, Ватикан ва Монако БМТга аъзо бўлмаган ҳолда у ерда ўз кузатувчиларига эгадирлар.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг мунтазам ҳарбий қўшинлари йўқ. Бунга эҳтиёж ҳам йўқ. Агар бирор давлат БМТга қўшин билан ёрдам беришни сўраб мурожаат қилса, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ўзига аъзо бўлган мамлакатлар қуролли кучларидан иборат «БМТ ҳарбий қўшинлари» ва «БМТ қўмондонлиги» ташкил қилиши мумкин. Масалан, 1960 йилнинг июнь ойида Конго республикаси (Киншаса) яна Бельгиянинг зулми остига тушиб қолиш хавфи кучайгач, БМТнинг Хавфсизлик Кенгашига қўшинлар билан ёрдам беришни илтимос қилди. Хавфсизлик Кенгаши Бельгиядан ўз ҳарбий кучларини Конго территориясидан тезроқ олиб чиқиб кетилишини талаб қилди. Шу муносабат билан кўпгина бетараф давлатлар ўз қуролли кучларини «БМТ қўшинлари» составида Конгога юбордилар. Лекин 1960 йили Конгога юборилган «БМТ қўшинлари» Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Секретари Д. Хаммаршельднинг тутган нотўғри сиёсати сабабли ўз зиммасига юклатилган вазифани тўғри адо этмади.

«БМТ қўшинлари» ўз вазифасини ўтагач, мазкур давлатнинг мурожаати билан ўша мамлакат территориясидан яна дарҳол чиқиб кетиши лозим.

Тинчликка қарши бўлган ёвуз ниятли кишилар «БМТ қўшинлари»дан ҳам ўз агрессив мақсадларида фойдаланишга ҳаракат қилишлари мумкин. АҚШ томонидан Кореяда олиб борилган босқинчилик уруши пайтида Вашингтон шундай ҳаракат қилган эди. Жаҳон жамоатчилиги Қўшма Штатларининг бу жирканч фаолиятини қаттиқ қоралади.

Т. СОЛИЕВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг халқаро шарҳловчиси.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

РАДИО БУГУН

РАДИО КУНИ
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Концерт, 9.30—Куйлар, 9.50—«Радио партиянинг қудратли қуроли» (тожикча), 10.10 — Опереттталардан парчалар, 11.15—«Радио—халқ хўжалиги хизматида», 11.30 — «Фонотекамиз бойликлари», 13.30 — «Дўстлик хороводи» (концерт), 15.15—Концерт, 16.10—Талабаларга мувофиқ концерт, 16.50—«Правда» газетасининг обзори, 18.00 — «Сизнинг ғамхўр маслаҳатдошингиз ва дўстингиз» (русча), 18.10—Вальс концерти, 18.40—Спорт (русча), 19.20—Қозоқ куйлари, 20.00—«Ўзбекистон ишчиси» радиожурнали, 20.30—«Нодир ёзувлар», 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат, 21.10 —Концерт, 22.20—Тожик куйларидан концерт 22.40 — Шеърият кечаси, 23.15—Мақомлардан парчалар.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

РАДИО КУНИ
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.30 — Кўрсатишлар программаси, 18.35 — Теленгилиликлар, 19.00 — «Телевидение Тошкентга қайтди» (ҳужжатли фильм), 19.20 —Радио кунига бағишланган катта байрам концерти.

21.00 дан—Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

18.30 — Кўрсатишлар программаси, 18.35 — Ўқувчилар учун «Мактаб радио узелидан гапирамиз!».

Рус тилида: 18.55—«Ильич ҳамшаҳарлари», Кинофильм 19.15—«Ёшлигимиз экранда», 19.55 — «Мен — Берёзаман» (Телевизион бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 21.00 — «Яхши ташаббусга—кенг йўл», 21.20 — «Радио—локаторлар осмонни кузатади (Ҳужжатли фильм), 21.40—«Иккинчи истеъдод» Концерт, 22.20—«Россия бўйлаб» (Бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 20.00 — Эстрада концерти, 20.40 — «Александр Попов» (Бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 8/V да Пиковая дама. 9/V да Катта концерт (кундуз ва кечқурун).

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 7/V да Бўрон қуши, 8/V да Парвона, 9/V да Ўғирланган умр (кундуз ва кечқурун).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 7/V да Махтумқули, 8/V да Икки билагузук, 9/V да Байрам концерти (кундузи), Фарғона тонг отгунча (кечқурун).

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 9/V да 18 Ёшлигим (кечқурун).

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Қасос (1-2 сериялар) — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Қўлга тушмас қасоскорларнинг янги саргузаштлари — «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Чегарада ўтган тун — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Ватан ўғлонлари — «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

(Кеч соат 8 яримда ва 10 да бошланади)

Омад сўқмоқлари — ТЕЛЬМАН номли.

Қасос (1-2 сериялар) — «ФЕСТИВАЛЬ».

Хонимлар ҳаётидан лавҳалар—«ХИВА».

«УЗГИПРОТЯЖПРОМ» ИНСТИТУТИГА

лойиҳаловчи инженер ва техниклар: куч ускуналари бўйича электрчилар, автоматизация ва телефон алоқаси, саноат ва граждан қурилиши бўйича қурувчилар, сув таъминоти ва канализация, вентиляция ва ҳавони кондиционлаштириш, саноат корхоналарини ва саноат тармоқларини иссиқлик билан таъминлаш ва қозон ускуналари, архитекторлар, иқтисодчилар, сметачилар; машинисткалар, омборчи, товаршунос

КЕРАК

Меҳнат ҳақи — биринчи етакчи категория бўйича.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Пушкин кўчаси, 88-уй (3-трамвайнинг «Дархон», 3, 4, 5-троллейбусларининг «Урицкий майдони» бекатлари).

ЛЕНИН ОРДЕНЛИ «ЗАКАВКАЗМЕТАЛЛУРГСТРОЙ» ТРЕСТИНИНГ «Ташкентстрой» қурилиш бошқармаси 15 майда

ТУГАТИЛАДИ

Даъволар эълон чиққан кундан икки ҳафта ўтгандан сўнг Руставели шаҳри, Тугатиш комитетига юборилсин.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 336545. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323. Масъул секретарь — 334455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331216. Халқаро ҳаёт — 337804. Коммунистик тарбия — 331453. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. [illegible] Оммавий иш ва хатлар — 336670, 335553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 331343. Корректура — 337162. [illegible] Коммутатор — 336249, 336250, 336253, 336254, 336255, 336256, 336257, 336258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 45—85, Бухоро 43—141, Қарши 22—83, Наманган 21—86, Нукус 42—62, Самарқанд 31—072, Термиз 23—27, Фарғона 41—89, Урганч 34—55.

№ Б. — 106. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 01351.